

II

(Nelegislatīvi akti)

LĒMUMI

KOMISIJAS LĒMUMS (ES) 2019/61

(2018. gada 19. decembris)

par atsaucē dokumentu, kas veltīts publiskās pārvaldes sektora vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 25. novembra Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS), kā arī par Regulas (EK) Nr. 761/2001 un Komisijas Lēmumu 2001/681/EK un 2006/193/EK atcelšanu ⁽¹⁾ un jo īpaši tās 46. panta 1. punktu,

tā kā:

- (1) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai nosaka pienākumu izstrādāt konkrētām ekonomikas nozarēm paredzētus nozares atsaucē dokumentus. Dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakse ["vides vadības paraugprakse"], vidiskā veikuma rādītāji ["veikuma vides jomā rādītāji"] un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus. Organizācijām, kas reģistrētas vai gatavojas reģistrēties ar minēto regulu izveidotajā vidiskās pārvaldības un audita sistēmā ["vides vadības un audita sistēma"], ir pienākums šos dokumentus ņemt vērā, izstrādājot savu vidiskās pārvaldības sistēmu un savu vidisko veikumu izvērtējot vidiskajā deklarācijā ["vides deklarācija"] vai atjauninātajā vidiskajā deklarācijā ["atjaunināta vides deklarācija"], kas sagatavota saskaņā ar minētās regulas IV pielikumu.
- (2) Regula (EK) Nr. 1221/2009 Komisijai noteica pienākumu izstrādāt darba plānu, kurā iekļautu indikatīvu to nozaru sarakstu, kurās nozaru un starpnozaru atsaucē dokumenti būtu jāpieņem prioritāri. Komisijas paziņojumā "Darba plāna izveide, kurā paredz indikatīvu nozaru sarakstu nozaru un starpnozaru atsaucē dokumentu pieņemšanai, saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS)" ⁽²⁾ par prioritāru nozari tika atzīta publiskā pārvalde.
- (3) Ņemot vērā to, cik dažādas darbības visā Savienībā veic dažādas publiskās pārvaldes iestādes, publiskās pārvaldes sektora nozares atsaucē dokumentā būtu jāpievēršas nozares svarīgākajiem vidiskajiem jautājumiem. Dokumentā būtu jānorāda sektora vidiskās pārvaldības paraugprakses – konkrēti pasākumi, kā uzlabot biroju pārvaldību, energoefektivitāti un resursefektivitāti, mobilitāti, zemes izmantojumu, gaisa kvalitāti, ūdensapgādi un notekūdeņu apsaimniekošanu, lai veicinātu pilnīgāku aprites ekonomiku.
- (4) Lai organizācijām, vidiskuma verificētājiem ["vides verificētājs"] un citām personām dotu pietiekami daudz laika sagatavoties nozares atsaucē dokumenta ieviešanai publiskās pārvaldes sektorā, šā lēmuma piemērošanas diena būtu jāatliek par 120 dienām no dienas, kad tas publicēts Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

⁽¹⁾ OV L 342, 22.12.2009., 1. lpp.⁽²⁾ OV C 358, 8.12.2011., 2. lpp.

- (5) Izstrādājot šim lēmumam pievienoto nozares atsaucē dokumentu, Komisija konsultējās ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, kā paredz Regula (EK) Nr. 1221/2009.
- (6) Šajā lēmumā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi komiteja, kura izveidota ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 49. pantu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Šā lēmuma pielikumā ir sniegts Regulā (EK) Nr. 1221/2009 paredzētais nozares atsaucē dokuments par publiskās pārvaldes sektora vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozares vidiskā veikuma rādītājiem un izcilības kritērijiem.

2. pants

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

To piemēro no 2019. gada 18. maija.

Briselē, 2018. gada 19. decembrī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs
Jean-Claude JUNCKER

PIELIKUMS

1. IEVADS

Nozares atsaucē dokumenta (NAD) pamatā ir detalizēts zinātniskās un politiskās situācijas pārskats⁽¹⁾ ("Paraugprakses pārskats"), ko sagatavojis Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs (JRC).

Relevantais juridiskais konteksts

Kopienas vidiskās pārvaldības un audita sistēma (EMAS), kurā organizācijas iesaistās brīvprātīgi, tika ieviesta 1993. gadā ar Padomes Regulu (EEK) Nr. 1836/93⁽²⁾. Pēc tam EMAS divreiz pamatīgi pārskatīta ar

— Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 761/2001⁽³⁾ un

— Regulu (EK) Nr. 1221/2009.

Jaunākā EMAS pārskatīšanas regula stājās spēkā 2010. gada 11. janvārī, un ar tās 46. pantu ir ieviests būtisks jauninājums – nozaru atsaucē dokumentu (NAD) izstrāde. Nozaru atsaucē dokumentos jāapskata vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP), konkrēto nozaru vidiskā veikuma rādītāji un – attiecīgā gadījumā – izcilības kritēriji un vērtēšanas sistēmas, ar kurām nosaka vidiskā veikuma līmeņus.

Kā šo dokumentu lasīt un lietot

Vidiskās pārvaldības un audita sistēmā (EMAS) brīvprātīgi iesaistās organizācijas, kas apņēmušās aizvien uzlabot savu darbību vidiskā ziņā. Tāpēc šajā NAD sniegti tieši publiskās pārvaldes sektoram domāti norādījumi, izklāstītas vairākas iespējas, kā panākt uzlabojumus, un norādītas paraugprakses.

Šo dokumentu sagatavoja Eiropas Komisija, izmantojot ieinteresēto personu sniegto informāciju. Šajā dokumentā aprakstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses, nozarspecifiskos vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus apsprieda un par tiem beigu beigās vienojās tehniskā darba grupa, kurā ietilpa eksperti un nozarē ieinteresētās personas un kura darbojās JRC vadībā; tika nolemts, ka tieši šie rādītāji reprezentatīvi atspoguļo vidiskā veikuma ["veikums vides jomā"] līmeņus, ko jau sasniegušas nozares sekmīgākās organizācijas.

Ar šo NAD iecerēts sniegt palīdzību un atbalstu visām organizācijām, kas vēlas uzlabot savu vidisko veikumu, proti, tajā izklāstītas gan idejas un ierosinājumi, gan praktiski un tehniski norādījumi.

Šis NAD ir paredzēts, pirmkārt, organizācijām, kas EMAS jau reģistrējušās, otrkārt, organizācijām, kas apsver iespēju EMAS reģistrēties nākotnē, un, treškārt, visām organizācijām, kas vēlas uzzināt vairāk par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, lai uzlabotu savu vidisko veikumu. Tātad šā dokumenta mērķis ir palīdzēt visām publiskās pārvaldes sektora organizācijām pievērsties relevantiem tiešiem un netiešiem vidiskajiem aspektiem ["vides aspekti"], kā arī tām sniegt informāciju par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm, nozarspecifiskajiem vidiskā veikuma rādītājiem, kas ir vidiskā veikuma mēraukla, un izcilības kritērijiem.

EMAS reģistrējušās organizācijas: NAD ievērošana

Saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 EMAS reģistrētām organizācijām NAD ir jāievēro divos līmeņos:

- 1) izstrādājot un īstenojot savu vidiskās pārvaldības sistēmu saskaņā ar vidiskajiem pārskatiem ["vides pārskats"] (4. panta 1. punkta b) apakšpunkts);

⁽¹⁾ Zinātniskās un politiskās situācijas pārskats ir publiski pieejams JRC vietnē: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Šajā nozares atsaucē dokumentā iekļautie secinājumi par vidiskās pārvaldības paraugpraksēm ["vides vadības paraugprakse"] un to izmantojamību, specifiskiem vidiskā veikuma rādītājiem ["veikuma vides jomā rādītāji"] un izcilības kritērijiem balstās uz zinātniskās un politiskās situācijas pārskatā dokumentētajiem konstatējumiem. Tajā atrodama plašāka informācija un tehniskas ziņas.

⁽²⁾ Padomes 1993. gada 29. jūnija Regula (EEK) Nr. 1836/93, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (OV L 168, 10.7.1993., 1. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 19. marta Regula (EK) Nr. 761/2001, ar ko organizācijām atļauj brīvprātīgi piedalīties Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 114, 24.4.2001., 1. lpp.).

Organizācijām būtu jāizmanto attiecīgie NAD elementi, kad tās atbilstīgi attiecīgajiem vidiskajiem aspektiem, kas apzināti vidiskajā pārskatā un vidiskajā politikā, definē un pārskata savus vidiskos mērķrādītājus ["uzdevumi vides jomā"] un mērķus un kad tās lemj par vidiskā veikuma uzlabošanas pasākumiem.

2) sagatavojot vidisko deklarāciju ["vides deklarācija"] (4. panta 1. punkta d) apakšpunkts un 4. panta 4. punkts).

- a) Organizācijām, izvēloties, kādus rādītājus izmantot ziņojumos par vidisko veikumu, būtu jāapsver attiecīgie nozarspecifiskie vidiskā veikuma rādītāji ⁽⁴⁾, kas norādīti NAD.

Izvēloties rādītāju kopu ziņošanas vajadzībām, organizācijām būtu jāņem vērā, kādus rādītājus ierosināts izmantot attiecīgajā NAD un cik tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem. Rādītāji jāņem vērā tikai tad, ja tie ir relevanti attiecībā uz tiem vidiskajiem aspektiem, kas vidiskajā pārskatā atziti par pašiem būtiskākajiem.

- b) Ziņojot par vidisko veikumu un citiem ar vidisko veikumu saistītiem faktoriem, organizācijām vidiskajā deklarācijā būtu jānorāda, kā ir ņemtas vērā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un – ja tādi ir – izcilības kritēriji.

Būtu jāapraksta, kā attiecīgās vidiskās pārvaldības paraugprakses un izcilības kritēriji (kas norāda, kādu vidiskā veikuma līmeni ir sasniegušas sekmīgākās organizācijas) ir izmantoti, lai noskaidrotu, kādi pasākumi un darbības jāveic un kādas būtu iespējamās prioritātes vidiskā veikuma tālākā uzlabošanā. Tomēr vidiskās pārvaldības paraugpraksi ievērošana vai apzināto izcilības kritēriju izpilde nav obligāta: tā kā iesaistīšanās EMAS ir brīvprātīga, organizācijas pašas var izvērtēt, kādā mērā no izmaksu un ieguvumu viedokļa ir iespējams izpildīt šos kritērijus un ievērot paraugpraksi. Šāds izpildāmības izvērtējums ir vajadzīgs arī publiskās pārvaldes iestādēm, kam bieži vien jārāda priekšzīme.

Līdzīgi kā ar vidiskā veikuma rādītājiem, organizācijai ir jāizvērtē arī vidiskās pārvaldības paraugpraksi un izcilības kritēriju relevantums un piemērojamība atkarībā no vidiskajiem aspektiem, ko organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, un no tehniskajiem un finansiālajiem aspektiem.

Par NAD elementiem (rādītāji, VPPP vai izcilības kritēriji), kas nav uzskatāmi par relevantiem no to vidisko aspektu viedokļa, kurus organizācija savā vidiskajā pārskatā atzinusi par būtiskiem, vidiskajā deklarācijā nav jāziņo, un tie nav jāapraksta.

Dalība EMAS ir pastāvīgs process. Ik reizi, kad organizācija plāno uzlabot savu vidisko veikumu (un to pārskata), tai jānoskaidro, kas par konkrētajiem aspektiem sacīts NAD, lai, izmantojot pakāpenisku pieeju, secinātu, kādas problēmas risināšanai pienākusi kārtā.

EMAS vidiskuma verificētāji ["vides verificētāji"] pārbauda, vai un kā organizācija, sagatavodama vidisko deklarāciju, ir ņēmusi vērā NAD (Regulas (EK) Nr. 1221/2009 18. panta 5. punkta d) apakšpunkts).

Kad akreditēti vidiskuma verificētāji veic auditu, tiem no organizācijas vajadzīgi pierādījumi, kā, ņemot vērā vidisko pārskatu, izraudzīti un ņemti vērā attiecīgie NAD elementi. Vidiskuma verificētāji nepārbauda, vai ir izpildīti aprakstītie izcilības kritēriji, bet verificē pierādījumus, kā ar NAD palīdzību noskaidroti rādītāji un izraudzīti pienācīgi brīvprātīgie pasākumi, ko organizācija varētu īstenot, lai uzlabotu savu vidisko veikumu.

⁽⁴⁾ Saskaņā ar EMAS regulas IV pielikuma B punkta e) apakšpunktu vidiskajā deklarācijā ietverams "to datu apkopojums, kuri pieejami par organizācijas veikumu saistībā ar tās mērķiem un uzdevumiem vides jomā, ņemot vērā organizācijas būtisko ietekmi uz vidi. Ziņojumi jāsniedz par pamatrādītājiem un citiem jau esošiem saistītiem rādītājiem attiecībā uz veikumu vides jomā, kā izklāstīts C sadaļā". IV pielikuma C sadaļā norādīts: "Ikviens organizācija katru gadu sniedz arī ziņojumu par sniegumu attiecībā uz konkrētiem vides aspektiem, kas noteikti tās vides deklarācijā, un, ja iespējams, ņem vērā nozares atsaucē dokumentus, kā minēts 46. pantā."

Tā kā daļība EMAS un NAD izmantošana ir brīvprātīga, šādu pierādījumu sniegšanai nevajadzētu organizācijas nesamērīgi apgrūtināt. Konkrētāk, verificētāji neprasa atsevišķu pamatojumu par katru paraugpraksi, nozarspecifisko vidiskā veikuma rādītāju un izcilības kritēriju, kas ir norādīts NAD, bet ko organizācija, ņemot vērā savu vidisko pārskatu, nav atzinusi par relevantu. Tomēr verificētāji var organizācijai ieteikt nākotnē ņemt vērā vēl citus relevantus elementus, kas apliecinātu organizācijas apņemšanos savu veikumu pastāvīgi uzlabot.

Nozares atsauces dokumenta struktūra

Šis dokuments sastāv no četrām nodaļām. 1. nodaļā aprakstīts EMAS juridiskais pamats un tas, kā izmantot šo dokumentu; 2. nodaļā noteikts šā NAD tvērums. 3. nodaļā īsi aprakstītas dažādas vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP)⁽⁵⁾, kā arī sniegta informācija par to izmantojamību. Ja bijis iespējams konkrētā VPPP izklāstā dot arī konkrētus vidiskā veikuma rādītājus un izcilības kritērijus, tie ir norādīti. Tomēr nav bijis iespējams noteikt izcilības kritērijus visām VPPP, jo dažās jomās pieejami ierobežoti dati vai konkrētie apstākļi (vietējais klimats, vietējie ekonomiskie apstākļi, vietējā sabiedrība, publiskās pārvaldes iestāžu pienākumi utt.) atšķiras tādā mērā, ka no šādiem izcilības kritērijiem nebūtu jēgas. Daži rādītāji un kritēriji ir relevanti vairākām VPPP un tāpēc atkārtojas. 4. nodaļā dota visaptveroša tabula, kurā uzskaitīti visbūtiskākie vidiskā veikuma rādītāji, attiecīgi skaidrojumi un saistītie izcilības kritēriji.

2. TVĒRUMS

Šajā NAD apskatīts publiskās pārvaldes sektora darbību vidiskais veikums. Šā dokumenta izpratnē publiskās pārvaldes sektorā ietilpst uzņēmumi ar šādiem NACE kodiem (saskaņā ar saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kas izveidota ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1893/2006⁽⁶⁾):

— NACE kods 84: publiskā pārvalde un aizsardzība; obligātā sociālā apdrošināšana.

Šis dokuments ir domāts ar šo NACE kodu reģistrētām organizācijām.

Šajā NAD izklāstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses var noderēt arī citām organizācijām, piemēram, publiskajam sektoram piederošiem uzņēmumiem vai privātiem uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus publiskās pārvaldes iestāžu vārdā. Tiem var atbilst, piemēram, šādas NACE kodu nodaļas:

— NACE kods 02: mežsaimniecība, mežizstrāde,

— NACE kods 36: ūdens ieguve, attīrīšana un ūdensapgāde,

— NACE kods 37: notekūdeņu savākšana un attīrīšana,

— NACE kods 38: atkritumu savākšana, apstrāde un likvidēšana; materiālu atgūšana,

— NACE kods 39: atveseļošana un citi atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumi,

— NACE kods 41.2: dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība,

— NACE kods 49.3.1: pilsētas un piepilsētas pasažieru sauszemes pārvadājumi.

⁽⁵⁾ Sīks visu paraugpraksu apraksts un praktiski norādījumi to īstenošanai ir atrodami JRC publicētajā Paraugprakses ziņojumā [Best Practice Report], kas tiešsaistē pieejams <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Organizācijām, kas vēlas iegūt plašāku informāciju par šajā NAD aprakstītajām paraugpraksēm, vajadzētu iepazīties ar šo ziņojumu.

⁽⁶⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1893/2006, ar ko izveido NACE 2. red. saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un dažas EK regulas par īpašām statistikas jomām (OV L 393, 30.12.2006., 1. lpp.).

NAD ir aplūkoti vairāki aspekti, kas ir relevanti visu veidu publiskās pārvaldes iestādēm, piem., vidiskais veikums birojos, publiskā sektora ēku energoefektivitāte un zaļais publiskais iepirkums (t. i., 3.1., 3.2.5., 3.2.7., 3.2.8., 3.2.10. un 3.11. iedaļa). Ar šīm dokumenta iedaļām aicinātas iepazīties visas vietējā, reģionālā, nacionālā un starptautiskā līmeņa publiskās pārvaldes iestādes.

Tomēr, lai publiskās pārvaldes iestādes vidiskā pārvaldība būtu efektīva, tā jāīsteno iestādes galvenajā darbības jomā, kur tā dotu vislielāko vidisko labumu. Šā dokumenta mērķis ir pašvaldībām ⁽⁷⁾ šo uzdevumu atvieglot, īpašu uzmanību pievēršot paraugpraksēm, kas atbilst to funkcijām un pakalpojumiem, kurus tās tieši vai netieši sniedz iedzīvotājiem (piem., notekūdeņu attīrīšana, vietējais sabiedriskais transports). Tieši pašvaldības fokusā ir tāpēc, ka tās veido lielāko ES publiskās pārvaldes iestāžu daļu un tieši vietējā līmenī ir vislielākās iespējas pārņemt efektīvus risinājumus un mācīties no paraugpraksēm.

Galvenie vidiskie aspekti, ar tiem saistītie vides noslogojumi un attiecīgās dokumenta iedaļas norādītas turpmāk tabulā. Šie vidiskie aspekti atzīti par sektoram visbūtiskākajiem. Tomēr tas, kuriem vidiskajiem aspektiem būtu jāpievēršas katrai atsevišķai publiskās pārvaldes iestādei, būtu jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi. Tabulā nav nošķirti tiešie un netiešie vidiskie aspekti, jo tas, kādas darbības veic pati iestāde un kādas tā uztic citiem, katrā gadījumā atšķiras. Turklāt daudzus vidiskos aspektus var uzskatīt gan par tiešiem, gan par netiešiem, jo tie tieši attiecas uz publiskās pārvaldes iestādes darbībām, bet netieši – arī uz publiskās pārvaldes iestādes pārvaldītās vai apkalpotās teritorijas iedzīvotāju, uzņēmumu un organizāciju darbībām.

Publiskās pārvaldes iestādēm visrelevantākie vidiskie aspekti un vides noslogojumi, kā arī šajā dokumentā piedāvātie risinājumi

Vidiskais aspekts	Galvenie saistītie vides noslogojumi	Relevantās NAD iedaļas
Biroju darbība	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Resursu noplicināšana	3.1. iedaļa
Energopatēriņa virzīšana pārvaldītajā teritorijā un enerģijas pašpatēriņa pārvaldība	Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.2. iedaļa
Mobilitātes un/vai sabiedriskā transporta pārvaldība	Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.3. iedaļa

⁽⁷⁾ Šajā EMAS NAD ar jēdzienu "pašvaldības" saprot publiskās pārvaldes iestādes, kas nodarbojas ar pārvaldi un sniedz pakalpojumus iedzīvotājiem vietējā līmenī.

Vidiskais aspekts	Galvenie saistītie vides noslogojumi	Relevantās NAD iedaļas
Zemes izmantošanas plānošanas un zaļo urbāno zonu pārvaldība	Zemes izmantojums Bioloģiskās daudzveidības zudums	3.4. un 3.5. iedaļa
Gaisa kvalitātes un trokšņa pārvaldība	Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Troksnis	3.6. un 3.7. iedaļa
Atkritumu apsaimniekošana	Cieto atkritumu rašanās	3.8. iedaļa
Apgāde ar dzeramo ūdeni	Ūdens patēriņš	3.9. iedaļa
Notekūdeņu attīrīšanas pārvaldība	Emisijas ūdenī (BSP, ĶSP, mikropiesārņotāji utt.) Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂)	3.10. iedaļa
Preču un pakalpojumu iegāde	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Resursu noplicināšana	3.11. iedaļa
Vidiskas rīcības veicināšana iedzīvotāju un uzņēmumu vidū	Cieto atkritumu rašanās Ūdens patēriņš Energijas patēriņš, SEG emisijas (CO ₂) Emisijas gaisā (CO, SO ₂ , NO _x , daļiņas utt.) Emisijas ūdenī (ĶSP, BSP, mikropiesārņotāji utt.) Resursu noplicināšana	3.12. iedaļa

3. nodaļā aprakstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses (VPPP) tika atzītas par visrelevantākajiem paņēmieniem, darbībām un pasākumiem, ko publiskās pārvaldes iestādes var īstenot sava vidiskā veikuma uzlabošanai katrā no iepriekšējā tabulā norādītajiem vidiskajiem aspektiem. Tos formulējot, tika ņemts vērā, kādas īpašas grūtības un iespējas ir publiskās pārvaldes iestādēm salīdzinājumā ar privātiem uzņēmumiem. Tās cita starpā ir šādas:

- stingrākas iepirkuma procedūras,
- stingri finansēšanas noteikumi,
- lēmumu īstenošana prasa vairāk laika,

— pastāvošā infrastruktūra,

— ierobežots budžets,

bet arī:

— iespēja akceptēt atmaksāšanos ilgākā laikā,

— iespēja prioritāri izvēlēties variantus, kas dod sabiedrisku labumu, nevis atmaksājas finansiāli,

— personāla stabilitāte,

— iespējas gūt apjomradītus ietaupījumus, publiskās pārvaldes iestādēm sadarbojoties vietējā, reģionālā vai nacionālā līmenī.

Apdomājot iespēju īstenot kādu no šajā dokumentā izklāstītajām VPPP, pašvaldībām jāņem vērā, ar kādām grūtībām tās varētu saskarties un kā tās varētu izmantot sev pieejamās iespējas⁽⁸⁾.

3. PUBLISKĀS PĀRVALDES SEKTORA VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PARAUGPRAKSES, VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI UN IZCILĪBAS KRITĒRIJI

3.1. Vidiskās pārvaldības paraugprakses ilgtspējīgiem birojiem

Šī iedaļa ir paredzēta visām publiskās pārvaldes iestādēm, kuru darbinieki strādā birojos.

3.1.1. Energopatēriņa pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstenot energopārvaldību atbilstoši ciklam “plānot, izpildīt, pārbaudīt, rīkoties”:

- bieži vākt vai pastāvīgi monitorēt energopatēriņa datus; datus var vākt par ēku vai sadalījumā pa ēkas daļām (piem., vestibils, biroji, ēdnīca/kafejnīca), pa energoresursiem (piem., gāze, elektroenerģija) un pa galapatēriņa kategorijām (piem., apgaismojums, telpas apsilde),
- analizēt datus, noteikt mērķrādītājus, apzināt etalonkritērijus un ar to palīdzību salīdzināt faktisko energopatēriņu,
- noteikt stratēģiju un rīcības plānu, kā uzlabot biroju ēkas energoefektivitāti (sk. 3.2.5., 3.2.7., 3.2.8. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama publiskās pārvaldes iestādēm piederošās vai to pārvaldītās biroju ēkās. Tomēr īrētās ēkās šo VPPP var būt iespējams īstenot tikai ierobežotā apmērā.

⁽⁸⁾ Ar konkrētām VPPP saistītās grūtības un iespējas ir norādītas vai nu šajā dokumentā, vai praktiskajos norādījumos par VPPP īstenošanu, kas sniegti JRC publicētajā “Paraugprakses ziņojumā”, kurš pieejams šeit: <http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/documents/PublicAdminBEMP.pdf>. Organizācijām ieteicams ar to iepazīties, lai gūtu pilnīgāku izpratni par šajā NAD izklāstītajām paraugpraksēm.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības ⁽¹⁾ vienību, izteikts kā galaenerģija (kWh/m² gadā) Ja ir pieejami attiecīgi dati, to var sīkāk iedalīt šādi: — telpas apsilde (kWh/m² gadā), — telpas dzesēšana (kWh/m² gadā), — apgaismojums (kWh/m² gadā), — elektroenerģijas patēriņš citiem mērķiem (kWh/m² gadā). i2) Kopējais gada energopatēriņš uz pilnslodzes ekvivalenta (PSE) vienību, izteikts kā galaenerģija (kWh/PSE gadā) Ja ir pieejami attiecīgi dati, to var sīkāk iedalīt šādi: — telpas apsilde (kWh/PSE gadā), — telpas dzesēšana (kWh/PSE gadā), — apgaismojums (kWh/PSE gadā), — elektroenerģijas patēriņš citiem mērķiem (kWh/PSE gadā). i3) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību vai pilnslodzes ekvivalenta vienību (kWh/m² gadā, kWh/PSE gadā) i4) Kopējās gada siltumnīcefekta gāzu emisijas uz grīdas platības vienību vai pilnslodzes ekvivalenta vienību (kg CO₂ ekv./m² gadā, kg CO₂ ekv./PSE gadā)	—

⁽¹⁾ Grīdas platību var aprēķināt pēc ēkas lietderīgās platības, piem., energoefektivitātes sertifikātos minētās platības.

3.1.2. Ūdens patēriņa pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstenot ūdens resursu apsaimniekošanu atbilstoši ciklam "plānot, izpildīt, pārbaudīt, rīkoties":

- bieži vākt vai pastāvīgi monitorēt ūdens patēriņa datus; datus var vākt par ēku vai sadalījumā pa ēkas daļām, kurās izmanto ūdeni (piem., vestibils, biroji, ēdnīca/kafejnīca), un pa galapatēriņa kategorijām (piem., labierīcības, virtuves telpas),
- analizēt datus, noteikt mērķrādītājus, apzināt etalonkritērijus un ar to palīdzību salīdzināt faktisko ūdens patēriņu,
- noteikt stratēģiju un rīcības plānu ūdens patēriņa samazināšanai (piem., ierīkot ūdensefektīvus krānus, dušas un redukcijas vārstus, tiem regulāri veikt tehnisko apkopi, ieviest lietusūdens uzkrāšanas sistēmas).

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama publiskās pārvaldes iestādēm piederošās vai to pārvaldītās biroju ēkās, ja vien paredzami ēdiena ietaupījumi kompensē izmaksas par ēdiena patēriņa monitoringa un ēdiena patēriņa datu vākšanas sistēmu ierīkošanu un uzturēšanu. Īrētās ēkās šajā VPPP ietvertos pasākumus var būt iespējams īstenot tikai ierobežotā apmērā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i5) Kopējais gada ēdiena patēriņš uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (m^3/PSE gadā), šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā): — ēdensvada ēdiena patēriņš (m^3/PSE gadā), — uzkrātā lietuseēdiena patēriņš (m^3/PSE gadā), — reciklēto pelēko ēdēņu patēriņš (m^3/PSE gadā) i6) Kopējais gada ēdiena patēriņš uz iekštelpu grīdas platības vienību (m^3/m^2 gadā), šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā): — ēdensvada ēdiena patēriņš (m^3/m^2 gadā), — uzkrātā lietuseēdiena patēriņš (m^3/m^2 gadā), — reciklēto pelēko ēdēņu patēriņš (m^3/m^2 gadā)	b1) Kopējais ēdiena patēriņš biroju ēkās ir mazāks nekā $6,4 \text{ m}^3/\text{PSE}$ gadā.

3.1.3. Atkritumu rašanās pārvaldība un minimalizēšana

VPPP ir publiskās pārvaldes iestādēm piederošos vai to pārvaldītos birojos īstenot uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu, kuras pamatā ir šādi principi:

- atkritumu rašanās novēršana: izstrādāt bezpapīra procesus un arhīvus, nodrošināt aprīkojuma un patērējamo preču izturību (piem., ar zaļo publisko iepirkumu, sk. 3.11. iedaļu), radīt iespēju biroja mēbeles un aprīkojumu atkalizmantot (piem., izveidot pieejamā vairs nevajadzīgā aprīkojuma, mēbeļu un kancelejas preču tiešsaistes uzskaites sistēmu un panākt, ka visi dienesti un darbinieki pirms jaunu preču iegādes tajā ieskatās; to darbmūža paildzināšanai nodrošināt profesionālu tīrīšanu, labošanu un apkopi); darbiniekus mudināt izmantot atkalizmantojamas krūzes un glāzes, nevis vienreiz lietojamus plastmasas traukus; sanāksmju telpās vai publiskās vietās nevis piedāvāt ūdeni plastmasas pudelēs, bet gan ierīkot dzeramā ūdens automātus (bez plastmasas glāzēm),
- atkritumu šķirošana: visbiežāk sastopamo veidu atkritumu reciklēšanas tvertnes viegli pieejamās vietās un reciklēšanas punkti visu citu veidu atkritumiem, lai minimalizētu atkritumu atliku daudzumu; no reciklējamiem materiāliem izgatavota aprīkojuma un patērējamo preču iegāde,
- monitorings: regulāra radušos atkritumu uzskaitē pēc atkritumu veida (aptverot visus atkritumu veidus, piem., atsevišķi savāktās frakcijas, atkritumu atlikas, bīstamos atkritumus); lai tas izdotos, jāizvēlas piemērotas stratēģijas un jāiesaista dažādu dienestu darbinieki.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs un attiecas tieši uz birojiem. Tas, kādu pasākumu īstenot (piem., kādās frakcijās atkritumus šķirot), jāizvēlas atkarībā no konkrētajiem apstākļiem (piem., kādi atkritumi rodas, kādu veidu atkritumu reciklēšanas pakalpojumi attiecīgajā vietā ir pieejami, kāds ir vietējais regulējums un cik atkritumu apsaimniekošana izmaksā).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i7) Gada kopējais biroja atkritumu daudzums uz pilnslozdes ekvivalenta vienību (kg/PSE gadā) i8) Kopējais atkalizmantoto mēbeļu, aprīkojuma un kancelējas preču daudzums gadā (kg/PSE gadā, neiztērētie EUR/PSE gadā) i9) Kopējais uz reciklēšanu nosūtīto biroja atkritumu daudzums masas procentos no visiem atkritumiem (%) i10) Biroja atkritumu atlikas ⁽¹⁾ masas procentos no visiem atkritumiem (%)	b2) Nekādi biroju ēku atkritumi netiek nosūtīti uz atkritumu poligonu. b3) Kopējais biroja ēku atkritumu daudzums ir mazāks nekā 200 kg/PSE gadā.

⁽¹⁾ Atkritumu atlikas ir atkritumu frakcija, kas nav nosūtīta uz atkalizmantošanu, reciklēšanu, kompostēšanu vai anaerobo noārdīšanu.

3.1.4. Biroja papīra un patērējamo preču patēriņa minimalizēšana

VPPP ir:

- ieviest un popularizēt iekšējas procedūras (piem., bezpapīra procedūras, tādas kā elektroniskā darbplūsma, e-paraksts un elektroniskie arhīvi, princips nedrukāt dokumentus sanāksmēm, nedrukāt apkārtrakstus/ziņojumus, pēc noklusējuma apdrukāt abas papīra puses), kas darbiniekiem un apmeklētājiem dod iespēju lietot mazāk biroja papīra (t. i., kopētāja/printera papīra) un citu patērējamo preču (t. i., visu tādu biroja preču kā pildspalvas, zīmuli, teksta marķieri, piezīmju grāmatiņas), tā mazinot pieprasījumu pēc tiem,
- izmantot zaļo publisko iepirkumu (sk. 3.11. iedaļu), lai stimulētu izmantot preces ar mazāku negatīvo ietekmi, piem., mazgramāžas biroja papīru, ilgāk izmantojamas atkaluzpildāmas preces un alternatīvas preces, kas mazāk ietekmē vidi vai ir mazāk toksiskas.

Izmantojamība

Šī VPPP ir plaši izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i11) Dienā izmantoto biroja papīra lokšņu skaits ⁽¹⁾ uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (papīra lokšņu skaits/PSE darbdienā)	b4) Biroja papīra patēriņš ir mazāks par 15 A4 loksne uz pilnslodzes ekvivalenta vienību vienā darbdienā.
i12) Visa iegādātā biroja papīra daļa, kas ir sertificēti videi draudzīgs biroja papīrs (%)	b5) Izmantotais biroja papīrs ir 100 % reciklēts vai sertificēts ar ISO I tipa ekomarķējumu ⁽²⁾ (piem., ES ekomarķējumu).
i13) Patērējamo biroja preču izmaksas gadā uz pilnslodzes ekvivalenta vienību (EUR/PSE gadā)	

⁽¹⁾ Ja papīra formāts atšķiras (piem., A4, A3), lokšņu skaitu var pārrēķināt attiecīgā A4 formāta lokšņu skaitā (piem., viena A3 formāta loksne ir līdzvērtīga divām A4 formāta loksne).

⁽²⁾ ISO 14000 vidisko standartu sērijas ietvaros Starptautiskā standartizācijas organizācija (ISO) ir sagatavojusi vidiskā marķējuma standartu apakšsēriju (ISO 14020), kas aptver trīs tipu marķējuma shēmas. Šādā kontekstā "I tipa" ekomarķējums ir marķējums, ko piešķir pēc vairākiem kritērijiem un ko ir izstrādājusi trešā puse. Kā piemēru var minēt ES līmeņa marķējumu "ES ekomarķējums" vai nacionāla vai daudzpusēja līmeņa ekomarķējumu *Blaue Engel*, *Austrian Ecolabel* un *Nordic Swan*.

3.1.5. Svārstsatiksmes un darba braucienu vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir svārstsatiksmes un darba braucienu vidisko ietekmi minimalizēt šādi:

- šā jautājuma risināšanā iesaistīt darbiniekus un censties panākt ieradumu maiņu – virzību uz ilgtspējīgāku svārstsatiksmi (piem., rīkot digitālas kampaņas, ieviest ekonomiskus stimulus/antistimulus, izmantot sociālas spēles vai citus atlīdzinošus motivatorus),
- izstrādāt visas organizācijas mēroga pārvietošanās plānus, kas stimulē svārstsatiksmei un darba braucieniem izvēlēties ilgtspējīgu transportu (piem., ar vietējiem sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem vienoties par maršrutu pielāgošanu svārstbraucēju vajadzībām; darba braucieniem ieviest oglekļa budžetu),
- uz transporta pakalpojumu iegādi attiecināt stingrus ilgtspējas kritērijus (piem., īsiem braucieniem izmantot vilcienu, nevis avioreisu; priekšroku dot tiešajiem lidojumiem vai multimodāliem braucieniem, nevis savienotiem lidojumiem),
- mazināt svārstbraucienus ar automobili, ja ir pieejams sabiedriskais transports, un aicināt automobiļus izmantot efektīvi (piem., mazināt vienpasāžiera braucienu īpatsvaru, aicinot darbiniekus izmantot kopbraukšanu),
- darbiniekiem nodrošināt elastīgākas darba iespējas, tā mazinot kopējo vajadzību pēc transporta (piem., ieviest tāldarbu un darbu mājās, ierīkot virtuālas sanāksmju telpas).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestādēs. Tomēr tas, kādus pasākumus īstenot, ir atkarīgs no vietējiem apstākļiem, piemēram, ģeogrāfiskajiem apstākļiem un sabiedriskā transporta pieejamības.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i14) Ilgtspējīgas svārstsatiksmes popularizēšanas instrumentu ieviešana (jā/nē)	
i15) To darbinieku īpatsvars, kas ikdienā uz darbu un mājās dodas ar automobili kā vienīgie pasažieri (%)	
i16) To darbinieku īpatsvars, kas uz darbu un mājās vismaz 3 reizes nedēļā dodas ar kājām, divriteni vai sabiedrisko transportu (%)	b6) Ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas darbinieku vidū popularizē ilgtspējīgu svārstsatiksmi.
i17) Darba braucienų kopējās gada emisijas, izteiktas kā CO ₂ ekv. (tonnas CO ₂ ekv. gadā)	b7) Visiem darba braucieniem tiek piemērots oglekļa budžets.
i18) Darba braucienų kopējās gada emisijas uz pilnslodzes ekvivalenta vienību, izteiktas kā CO ₂ ekv. (kg CO ₂ ekv./PSE gadā)	b8) Visiem darbiniekiem ir pieejama videokonferenču iespēja, un tās izmantošana tiek uzraudzīta un veicināta.
i19) Oglekļa budžeta piemērošana visiem darba braucieniem (jā/nē)	
i20) Videokonferenču iespējas pieejamība visiem darbiniekiem un tās izmantošanas uzraudzība un veicināšana (jā/nē)	

3.1.6. Ēdnīcu un kafejnīcu vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir:

- ēdnīcu un kafejnīcu pakalpojumu iepirkumos vai pašas iestādes pārvaldīto ēdnīcu un kafejnīcu pārtikas un dzērienu iepirkumos iekļaut ilgtspējas prasības, piem., prasīt, lai pārtika būtu sezonai atbilstoša un bioloģiska, prasīt piedāvāt arī veģetārus/vegāniskus ēdienus un (kad iespējams) izvairīties piedāvāt produktus vienreiz lietojamā plastmasas iepakojumā; izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kas pakalpojumus var sniegt, neizmantojot vienreiz lietojamus traukus, piem., glāzes vai krūzes, šķīvjus un galda piederumus (sk. arī 3.11. iedaļu),
- rīkot darbinieku iesaistes kampaņas, kurās tiek popularizēta ilgtspējīga pārtika,
- ēdnīcās un kafejnīcās ieradumu maiņu sekmēt ar izkārtojumu (t. i., ēdienus piedāvāt citādi – tā, ka konkrēts ēdiens šķiet dabiska izvēle vai standartvariants) un cenu politiku (t. i., ilgtspējīgākai pārtikai noteikt zemāku cenu),
- īstenot pārtikas izšķērdēšanas novēršanas politiku, ieviešot mazākas porcijas, dažādu lielumu porcijas, tālredzīgu ēdienkartes plānošanu utt.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestāžu birojos, kuriem ir pašiem sava ēdnīca vai kafejnīca.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i21) Procentuālā piedāvāto ēdienu daļa, kam ir maza ietekme (piem., sezonai atbilstošs, bioloģisks ēdiens) (mazietekmes pārtika attiecībā pret visu iepirkto pārtiku, %) i22) Pārtikas atkritumu daudzums uz vienu maltīti (g/maltīte) i23) Uz anaerobo noārdīšanu nosūtīto pārtikas atkritumu īpatsvars (uz anaerobo noārdīšanu nosūtītā pārtikas atkritumu daļa % no visiem pārtikas atkritumiem tonnās)	—

3.1.7. Sanāksmju un pasākumu organizēšanas atstātās vidiskās ietekmes minimalizēšana

VPPP ir:

- ieviest ilgtspējīgu pasākumu pārvaldības sistēmu; pārvaldības sistēmu var īstenot pati publiskās pārvaldes iestāde, un/vai var izvēlēties līgumslēdzējus/piegādātājus, kas šādu sistēmu īsteno; piegādātāji un viesnīcas var īstenot arī vidiskās pārvaldības sistēmu (piem., EMAS),
- visām ieinteresētajām personām (no piegādātājiem līdz pasākuma apmeklētājiem un plašākai sabiedrībai) paziņot un ar pasākumā iesaistītajām personām un/vai apmeklētājiem apspriest, kā tie varētu mazināt pasākuma apmeklēšanas atstāto ietekmi uz vidi (piem., izmantot pareizās atkritumu šķirošanas tvertnes, dzert krāna ūdeni un lietot atkalizmantojamas ūdens pudeles, izvēlēties ilgtspējīgu transportu),
- pasākuma vai sanāksmes norises vietas izvēlē ņemt vērā vidiskos kritērijus (piem., viegli nokļūt ar sabiedrisko transportu, ēka ar mazāku ietekmi uz vidi, norises vieta ar vidiskās pārvaldības sistēmu),
- sanāksmju un pasākumu organizēšanā izmantot produktus un pakalpojumus, kas iepirkti ar zaļo publisko iepirkumu (sk. 3.11. iedaļu), un samazināt tehnoloģisku nieciņu un konferences materiālu (piem., bukletu, zibatmiņu, piespraužu) daudzumu,
- ēdināšanas pakalpojumu iepirkumos vai pašas iestādes pārvaldīto ēdnīcu un kafejnīcu pārtikas un dzērienu iepirkumos iekļaut ilgtspējas prasības, piem., prasīt, lai pārtika būtu sezonai atbilstoša un bioloģiska, prasīt piedāvāt arī veģetārus/veģāniskus ēdienus un (kad iespējams) izvairīties piedāvāt produktus vienreiz lietojamā plastmasas iepakojumā; izvēlēties pakalpojumu sniedzējus, kas pakalpojumus var sniegt, neizmantojot vienreiz lietojamus šķīvjus, glāzes vai krūzes un galda piederumus, un nevis piedāvāt ūdeni pudelēs, bet gan ierīkot dzeramā ūdens automātus (sk. arī 3.1.6. un 3.11. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visu veidu un lielumu publiskās pārvaldes iestādēs, kas organizē sanāksmes un pasākumus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i24) Piegādātāju daļa, kam ir atzīta ilgtspējīgas pasākumu pārvaldības sistēma (piem., pēc ISO 20121) vai vidiskās pārvaldības sistēma (piem., EMAS) (%) i25) Ar pasākumiem saistītu konkursu daļa, kuru kritērijos ietverta atsauce uz atzītu ilgtspējīgas pasākumu pārvaldības sistēmu (piem., pēc ISO 20121) vai vidiskās pārvaldības sistēmu (piem., EMAS) (%)	—

3.2. Vidiskās pārvaldības paraugprakses ilgtspējīgai enerģijas ražošanai un klimata pārmaiņu mazināšanai

Šī iedaļa ir paredzēta pašvaldībām – gan kā pārvaldes iestādēm un pakalpojumu sniedzējām, kas tieši veic daudzas darbības, kurām vajadzīga enerģija, gan kā iestādēm, kas spēj ietekmēt praksi pārvaldītajā teritorijā. Šajā iedaļā ietvertās VPPP iedaļa četrās grupās:

- rīcībpolitikas VPPP, kas saistītas ar rīcībpolitiskajiem pasākumiem, kurus pašvaldība var īstenot, lai veicinātu ilgtspējīgi saražotas enerģijas izmantošanu gan pašā iestādē, gan tās pārvaldītajā teritorijā, kā arī pasākumiem, kuru mērķis ir klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām,
- VPPP, kas attiecas uz tiešām darbībām, ar kurām pašvaldības var mazināt energopatēriņu un savās ēkās un infrastruktūrās pāriet uz atjaunojamo energoresursu enerģiju,
- VPPP, kas attiecas uz pašvaldību regulatīvajām un plānošanas funkcijām,
- VPPP, kas attiecas uz pašvaldību ietekmi uz pārvaldīto teritoriju, priekšzīmi, ko var rādīt publiskais sektors, un pašvaldību spēju pamudināt rīkoties arī iedzīvotājus un organizācijas.

Rīcībpolitikas VPPP

3.2.1. Pārskats par energopatēriņu un emisijām pašvaldības teritorijā

VPPP ir:

- sistemātiski vākt datus par energopatēriņu un emisijām pašvaldības teritorijā; pārskatam vajadzētu aptvert energopatēriņu un emisijas visā teritorijā un visās nozarēs, tostarp rūpniecībā, tirdzniecībā un pakalpojumu nozarē, lauksaimniecībā, būvniecībā, mājokļu sektorā un transporta nozarē,
- savāktos datus publicēt un pēc tiem izspriest, kā teritorijā varētu mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas (sk. 3.2.2. iedaļu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i26) Gada kopējās oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā absolūtā izteiksmē (t CO ₂ ekv.) un uz iedzīvotāju (kg CO ₂ ekv. uz iedzīvotāju)	—
i27) Gada energopatēriņš uz iedzīvotāju pašvaldības teritorijā galaenerģijas izteiksmē (kWh uz iedzīvotāju)	

3.2.2. Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāna izstrādāšana un īstenošana

VPPP ir, balstoties uz energopatēriņa un emisiju pārskatu (sk. 3.2.1. iedaļu), izstrādāt pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plānu. Rīcības plānā jāietver zinātnē un pierādījumos balstīti īstermiņa un ilgtermiņa mērķrādītāji, ko var sasniegt, īstenojot konkrētus pasākumus (piem., mazināt privāto ēku un uzņēmumu energopatēriņu, mazināt pašvaldības ēku un vietējo publiskā sektora iestāžu energopatēriņu, uzlabot sabiedrisko transportu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i28) Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi (jā/nē)	b9) Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi un kurš balstīts uz energopatēriņa un emisiju pārskatu.
i26) Gada kopējās oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā absolūtā izteiksmē (t CO ₂ ekv.) un uz iedzīvotāju (kg CO ₂ ekv. uz iedzīvotāju)	
i27) Gada energopatēriņš uz iedzīvotāju pašvaldības teritorijā galaenerģijas izteiksmē (kWh uz iedzīvotāju)	

3.2.3. Tādas stratēģijas izstrādāšana un īstenošana, kas vērsta uz pielāgošanos klimata pārmaiņām pašvaldības teritorijā

VPPP ir izstrādāt holistisku stratēģiju, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām, lai apbūvēto un dabisko vidi varētu aizsargāt pret klimata pārmaiņu nelabvēlīgajām sekām un ietekmi (piem., plūdiem, karstuma viļņiem, sausuma periodiem). Pielāgošanās stratēģijā var izmantot citas vietējas un reģionālas pielāgošanās stratēģijas, un būtu jāpanāk, ka tās ir pienācīgi sasaistītas. Stratēģijai jābūt saderīgai ar citām relevantām rīcībpolitikām un stratēģijām (piem., ūdensteču pārvaldības plāniem), un tajās šī stratēģija jāņem vērā.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās. Pielāgošanās stratēģijas tvērums jāpielāgo katras publiskās pārvaldes iestādes situācijai. Stratēģijā ietvertajiem pasākumiem jābūt piemērotiem prognozētajai klimata pārmaiņu ietekmei pašvaldības teritorijā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i29) Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām (jā/nē)	b10) Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām.
i30) Stratēģijas aizsargāto mājokļu un uzņēmumu īpatsvars (%)	

VPPP, kas attiecas uz tiešām darbībām

3.2.4. Energoefektīva ielu apgaismojuma ieviešana

VPPP ir:

- veikt ielu apgaismojuma sistēmas auditu,
- pielāgot gaismekļus tā, lai izvairītos no liekas gaismas uz augšu un traucējošas gaismas un maksimizētu lietderīgo gaismu,
- apgaismojuma līmeņus pielāgot faktiskajām vajadzībām (t. i., izvairīties no pārmērīga apgaismojuma),

- spuldzes nomainīt, izvēloties ļoti energoefektīvus risinājumus (piem., LED) un ņemot vērā dzīvildzi, krāsu atveides indeksu ⁽⁹⁾ un gaismas krāsas temperatūru ⁽¹⁰⁾,
- ieviest apgaismojuma vājināšanu naktīs (t. i., mazāku apgaismojumu vēlu naktī),
- ieviest intelektisko ielu apgaismojumu (piem., ar sensoriem detektēt cilvēku klātbūtni un apgaismojuma līmeni īslaicīgi paaugstināt).

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes, kas tieši vai netieši (ar publiska vai privāta uzņēmuma starpniecību) pārvalda ielu apgaismojumu. Dažos gadījumos iespējas īstenot nosauktos pasākumus var ierobežot tas, cik lielas investīcijas vajadzīgas, un šis apsvērums var ietekmēt arī pasākumu izvēli, tomēr parasti enerģijas ietaupījums šos izdevumus kompensē un šīs investīcijas samērīgā laikā atmaksājas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i31) Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz iedzīvotāju (kWh uz iedzīvotāju gadā) i32) Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz apgaismoto ielu kilometru (MWh uz km gadā)	b11) Ielu apgaismojumam uz kilometru patērē mazāk nekā 6 MWh/km gadā.

3.2.5. Publiskā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana

VPPP ir maksimizēt publiskā sektora ēku energoefektivitāti un minimalizēt to energopatēriņu. To var panākt, uzlabojot ēku norobežojošās konstrukcijas (sienu, jumta un stiklojuma) energoefektivitāti un integritāti, palielinot gaisnecaurlaidību, kā arī uzstādot energoefektīvu aprikojumu un komisionējot energosistēmas.

Gan jaunās, gan esošās publiskā sektora ēkās var panākt tādu energoefektivitāti, kas pārsniedz valsts būvnormatīvos noteiktos minimālos standartus ⁽¹¹⁾, un ēkas var projektēt vai renovēt par gandrīz nulles enerģijas ēkām, vēl pirms stājas spēkā ES tiesību aktos noteiktais pienākums ⁽¹²⁾.

Lemjot, ar kādiem pasākumiem uzlabot ēku energoefektivitāti, jāņem vērā ne vien vēlamā energoefektivitāte, bet arī visa ēku dzīves cikla vispārējā ietekme uz vidi ⁽¹³⁾. Šo ietekmi var minimalizēt, piemēram, izvēloties ilgtspējīgus būvmateriālus, kuru ražošanā patērēts maz primārās enerģijas, ēku projektējot viegli pielāgojamu, lai to nākotnē būtu viegli izmantot citām vajadzībām un renovēt (piem., elastīgs plānojums), un paredzot iespēju ēkas materiālus un elementus demontēt atkalizmantošanai un reciklēšanai.

⁽⁹⁾ Spuldzes krāsu atveides indekss izsaka to, cik viegli cilvēka acs šādā gaismā spēj atšķirt krāsas. Augsts krāsu atveides indekss vajadzīgs vietās, kur ir svarīgi skaidri atšķirt krāsas.

⁽¹⁰⁾ Spuldzēm ar izteikti baltu/vēsu gaismu var būt negatīva ietekme uz vietējo faunu.

⁽¹¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 19. maija Direktīva 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti (OV L 153, 18.6.2010., 13. lpp.) (Ēku energoefektivitātes direktīva, ĒEED) paredz, ka dalībvalstīm ir jānosaka minimālie ēku energoefektivitātes standarti, kas jāiestrādā valsts būvnormatīvos. Ar direktīvu tika ieviesta salīdzinošās novērtēšanas sistēma nolūkā energoefektivitātes prasības pakāpeniski padarīt stingrākas un regulāri pārskatīt.

⁽¹²⁾ ĒEED nosaka, ka no 2020. gada visu jauno ēku energopatēriņam jābūt vai nu ļoti zemam, vai tuvam nullei ("gandrīz nulles enerģijas ēkas"), un uz ēkām, kurās atrodas publiskās iestādes vai kuras pieder publiskām iestādēm, šī prasība attiecas jau no 2018. gada.

⁽¹³⁾ Eiropas Komisija pašlaik izmēģina brīvprātīgu ziņošanas satvaru – *Level(s)* –, ar kuru izmērīt ēku vispārējo ilgtspēju visā to dzīves ciklā. Lai uzzinātu vairāk, sk. <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, ja vien tās publiskā sektora ēku energoefektivitātē var ieguldīt vajadzīgos līdzekļus. Šo VPPP var būt grūtāk īstenot nomātos īpašumos. Turklāt to, kādu energoefektivitāti iespējams panākt, katrā atsevišķā gadījumā ietekmē ēkas īpašības (piem., tās vecums).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$) i33) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$)	b12) Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $60 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$. b13) Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $100 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$.

3.2.6. Sociālo mājokļu energoefektivitātes uzlabošana

VPPP ir uzlabot gan renovējamu esošu ēku, gan jaunbūvju energoefektivitāti tāpat, kā iepriekš ieteikts uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti (sk. 3.2.5. iedaļu). Sociālo mājokļu gadījumā VPPP ir renovācijas plānošanas vai jaunbūves projektēšanas procesā iesaistīt vietējos iedzīvotājus, lai ņemtu vērā viņu vajadzības un viņiem rastos skaidrs priekšstats par gandrīz nulles enerģijas ēku priekšrocībām un to, kā tās izmantot.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes, kas pārvalda sociālos mājokļus. To īstenot var traucēt investīciju trūkums. Tomēr investīcijas kompensē sociālie ieguvumi (lielāka labklājība, mazāka enerģētiskā nabadzība) un finansiālie ieguvumi (energoietaupījumi, ja par enerģiju tiek maksāts centralizēti, vai tas, ka lielāka īrnieku daļa spēj samaksāt īri, ja enerģijas izmaksas ir pašu īrnieku ziņā).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$) i33) Kopējais gada primārās enerģijas patēriņš uz grīdas platības vienību ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$)	b12) Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $60 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$. b13) Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā $100 \text{ kWh/m}^2 \text{ gadā}$.

3.2.7. Labas publiskā sektora ēku energoefektivitātes panākšana ar energoefektivitātes līgumiem

VPPP ir par publiskā sektora ēkām noslēgt energoefektivitātes līgumus. Publiskās pārvaldes iestāde energopakalpojumu uzņēmumam (ESCo) uzdod noskaidrot, kā varētu uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti, šos uzlabojumus izstrādāt un ieviest, un uzņēmums garantē, ka tiks panākti konkrēti enerģijas ietaupījumi, uzņemās atbildību par investīciju risku un daudzos gadījumos organizē projekta finansēšanu. Tas publiskās pārvaldes iestādēm dod iespēju uzlabot publiskā sektora ēku energoefektivitāti, nesedzot investīciju izmaksas jau iepriekš.

Ir divu veidu energoefektivitātes līgumi:

- dalītā ietaupījuma līgumi, pēc kuru noteikumiem ESCo un publiskās pārvaldes iestāde izmaksu ietaupījumus noteiktu gadu skaitu daļa iepriekšnoteiktās proporcijās,
- garantētā ietaupījuma līgumi, pēc kuru noteikumiem ESCo publiskās pārvaldes iestādei garantē konkrētu enerģijas ietaupījuma līmeni, kas iestādei nozīmē energoizmaksu samazinājumu. Tomēr faktiskais ietaupījums pārsniedz šo garantēto ietaupījumu, un starpību saņem ESCo.

Izmantojamība

Energoefektivitātes līgumus savu ēku energoefektivitātes uzlabošanai var izmantot visas publiskās pārvaldes iestādes. Tas it sevišķi attiecas uz publiskās pārvaldes iestādēm un/vai projektiem, kam citādi būtu grūti rast vajadzīgās investīcijas ierobežotas finansēšanas spējas dēļ vai tāpēc, ka energoefektivitātes jomā trūkst tehnisko un pārvaldības spēju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i34) Publiskās pārvaldes iestādes kopējā energopatēriņa daļa, uz kuru attiecas energoefektivitātes līgumi (%)	—

3.2.8. Esošu publiskā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošana ar monitoringu, energopārvaldību un ieradumu maiņas sekmēšanu

VPPP ir:

- galvenos darbiniekus, kas tieši atbild par ēkām un energopārvaldību, apmācīt par energoefektivitātes jautājumiem; apmācībai jābūt gan teorētiskai, gan praktiskai, un tā jāpapildina ar piemērotām rokasgrāmatām un vadlīnijām,
- pasākumos, kas ietekmē energopatēriņu (piem., izdzēst gaismu, iestatīt pareizu telpas temperatūru), iesaistīt visus darbiniekus, īpaši pievēršoties kolēģu cienītiem darbiniekiem, kas spēj ietekmēt citu viedokli (piem., cilvēkiem, kas citus varētu pamudināt mainīt ieradumus),
- plānot un rīkot ieradumu maiņas kampaņas ar mērķi palielināt energoefektivitāti visā publiskajā pārvaldē; vispirms jānoskaidro katras kampaņas mērķauditorija, un pēc tam šo darbinieku vidū var popularizēt konkrētus energoefektivitātes pasākumus,
- sākt izmantot energoefektivitātes sertifikātus un energopatēriņa sertifikātus, kas norāda ēkas energoefektivitāti, un tos izvietot pamanāmā ēkas vietā vai izmantot par iesaistes instrumentu konkrētās izpratnes veidošanas kampaņās.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i1) Kopējais gada energopatēriņš uz grīdas platības vienību, izteikts kā galaenerģija ($\text{kWh/m}^2 \text{ gadā}$) i35) Darbinieku daļa, ko pārliecinājusi izpratnes veidošanas kampaņa un kas joprojām atbilstoši rīkojas vienu gadu pēc tās beigām (%) i36) Tieši vides jautājumiem veltītas apmācības stundas uz pilnslodzes ekvivalenta vienību gadā (h/PSE gadā)	—

3.2.9. Centralizētās siltumapgādes un/vai centralizētās aukstumapgādes tīklu ieviešana

VPPP ir ieviest centralizētās siltumapgādes un/vai centralizētās aukstumapgādes tīklus, kas publiskā sektora ēkām un/vai māsasaimniecībām nodrošinātu attiecīgi ar telpas apsildi un karsto ūdeni vai telpas dzesēšanu. Siltumu un/vai aukstumu centrālajos blokos var saražot koģenerācijas sistēmās vai triģenerācijas stacijās. Ja tas iespējams, vidiskos ieguvumus var palielināt, šīs sistēmas darbinot ar atjaunojamas izcelsmes biomasu vai izmantojot ģeotermālo enerģiju vai rūpniecisko staciju atlikumsiltumu.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās. Tā it sevišķi attiecas uz jaunapbūvi un lielu publiskā sektora ēku kompleksu vai citādas publiskā sektora infrastruktūras (piem., baseinu) renovāciju. Izmantojamība var būt ierobežota teritorijās ar mazu iedzīvotāju blīvumu un vietās, kur pieprasījums pēc siltumapgādes un aukstumapgādes ievērojami svārstās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i37) Siltumapgādes vai aukstumapgādes sistēmas gada CO_2 emisijas pirms un pēc centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes ieviešanas absolūtos skaitļos vai uz apgādāto ēku grīdas platības vienību ($\text{t CO}_2 \text{ ekv., kg CO}_2 \text{ ekv./m}^2$)	—

3.2.10. Lokālo atjaunojamo energoresursu un koģenerācijas minisistēmu ieviešana publiskā sektora ēkās un sociālajos mājokļos

VPPP ir publiskā sektora ēku un sociālo mājokļu pieprasījumu pēc enerģijas apmierināt ar mazoglekļa tehnoloģijām. Tās var būt, piemēram, saules siltumenerģijas sistēmas, lokāli fotoelementu paneļi elektroenerģijas ražošanai vai, ja pieprasījums pēc siltumenerģijas ir pietiekams, mazas koģenerācijas sistēmas, kas ar augstāku kopējo efektivitāti ražo gan siltumenerģiju, gan elektroenerģiju. Koģenerācijas minisistēmas var darbināt ar gāzi, bet, ja ir pieejams vietējs ilgtspējīgs biomasas avots, vidiskie ieguvumi ir lielāki.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs. Tomēr iespējas ieviest konkrētus risinājumus ir atkarīgas no atjaunojamo energoresursu pieejamības attiecīgajā vietā un tā, cik lieli līdzekļi vajadzīgi.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i38) Lokālā atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošana uz grīdas platības vienību (kWh/m ² gadā)	
i39) Lokāli saražotās atjaunojamo energoresursu enerģijas daļa kopējā energopatēriņā (%)	b14) 100 % publiskā sektora ēkā izmantotās elektroenerģijas ir lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem.
i40) Lokāli saražotās mazoglekļa enerģijas daļa kopējā energopatēriņā (%)	b15) 100 % publiskā sektora ēkas vai sociālo mājokļu ēkas pieprasījuma pēc karstā ūdens apmierina ar siltumenerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem.
i41) Lokāli saražotās atjaunojamo energoresursu elektroenerģijas daļa kopējā elektroenerģijas patēriņā (%)	
i42) Pieprasījums pēc karstā ūdens, kas apmierināts ar enerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamajiem energoresursiem, procentos (%)	

VPPP, kas attiecas uz pašvaldību regulatīvajām un plānošanas funkcijām

3.2.11. *Augstāku energoefektivitātes standartu un atjaunojamo energoresursu enerģijas prasību noteikšana attiecībā uz jaunbūvē un būtiski renovējamām ēkām vietējos būvnoteikumos, pilsētplānojumā un būvatļaujās, plānojot zemes izmantošanu*

VPPP ir vietējā plānošanas sistēmā ieviest noteikumu, ka attiecīgajā teritorijā jaunbūvētajām un renovētajām ēkām jāatbilst priekšzīmīgiem energostandartiem (t. i., augsta energoefektivitāte un integrētas atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošana). Vietējā autonomija vairumam pašvaldību dod iespēju noteikt stingrākus energostandartus un atjaunojamo energoresursu enerģijas prasības, nekā noteikti valsts tiesību aktos, un panākt pozitīvas izmaiņas vietējā līmenī. Vietējā plānošanas sistēmā ieviestās prasības var regulāri atjaunināt atbilstoši būvniecības nozares attīstībai un jauniem nacionālajiem mērķrādītājiem.

VPPP ir energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu integrāciju ņemt vērā arī pilsētplānošanā un būvatļauju izsniegšanā, organizācijām un iedzīvotājiem nosakot pienākumu un/vai tos mudinot izvēlēties ilgtspējīgas enerģijas risinājumus.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas piedalās vietējo būvnormatīvu izstrādē un/vai būvatļauju izsniegšanā. Tomēr iespējas noteikt prasības var ierobežot valsts tiesību akti.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i43) Augstāku energoefektivitātes standartu un atjaunojamo energoresursu prasību iestrādāšana regulējumā (jā/nē)	—
i44) Vietējos būvnormatīvos prasītais energoefektivitātes līmenis (kWh/m ² gadā)	
i45) Sistemātiska energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu integrācijas ņemšana vērā, izskatot pieteikumus uz būvatļaujām (jā/nē)	

VPPP, kas attiecas uz pašvaldību ietekmi uz pārvaldīto teritoriju

3.2.12. Publiskā sektora priekšzīme

VPPP ir:

- demonstrēt vērienu, pašvaldības pašas energopatēriņā un energopatēriņā tās teritorijā pārsniedzot esošos nacionālos vai starptautiskos mērķrādītājus; šajā ziņā apņēmīgi jārikojas augstākajos pašvaldības līmeņos un jāiesaista arī citas ieinteresētās personas,
- rādīt priekšzīmi: pašvaldība var īstenot paraugpasākumus un panākt priekšzīmīgus energoefektivitātes līmeņus – gan tāpēc, lai pierādītu, ka tas ir iespējams, gan tāpēc, lai atbalstītu vietējo ilgtspējīgas enerģijas risinājumu tirgu; pašvaldība var īstenot arī paraugprojektus, lai demonstrētu publiskās pārvaldes centienus ilgtspējas jomā,
- efektīvi komunicēt ar sabiedrību: lai pamudinātu citas ieinteresētās personas rīkoties tāpat, jābūt redzamai publiskās pārvaldes iestāžu efektīvai darbībai,
- atbalstīt stimulu shēmu izveidi: izveidot vietējas shēmas, kas iedzīvotājiem finansiāli palīdzētu īstenot vidiskās ietekmes mazināšanas pasākumus,
- palīdzēt pārvarēt institucionālos šķēršļus ilgtspējīgas enerģijas risinājumu ieviešanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās vietējās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i46) Paraugprojektu un demonstrējumprojektu īstenošana (jā/nē)	—
i47) Augsta energoefektivitātes līmeņa panākšana visās publiskās pārvaldes iestāžu ēkās un darbībās (jā/nē)	

3.2.13. Iedzīvotāju un uzņēmumu informēšana un konsultēšana par energoefektivitāti un atjaunojamajiem energoresursiem un publiskā un privātā sektora partnerību izveide

VPPP ir:

- izveidot stratēģiskas partnerības, lai oglekļa emisiju mazināšanas shēmu izstrādē un īstenošanā iesaistītu plašu sabiedrību,
- iedzīvotājiem un uzņēmumiem sniegt informāciju un konsultācijas, lai tiem palīdzētu mazināt energopatēriņu,

- veidot publiskā un privātā sektora energoprojektus un tajos iesaistīties: publiskās pārvaldes iestādes var veidot partnerības ar privātām organizācijām, kam ir specializētas zināšanas energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu projektu īstenošanā,
- atbalstīt mazoglekļa pilotprojektus: pilotprojekti var palīdzēt tirgū ienākt energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu risinājumiem, ko organizācijas un iedzīvotāji pēc tam šajā teritorijā var sākt izmantot plašāk.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas iesaistās energoefektivitātes un/vai atjaunojamo energoresursu enerģijas popularizēšanā iedzīvotāju un uzņēmumu vidū.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i48) Publiskās pārvaldes iestāde sniedz informāciju un konsultē par energoefektivitāti un atjaunojamajiem energoresursiem (jā/nē)	—
i49) Publiskās pārvaldes iestāde atbalsta mazoglekļa pilotprojektus, piem., publiskā un privātā sektora partnerībās (jā/nē)	

3.2.14. Apbūvētās vides termogrāfiska apsekošana pašvaldības teritorijā

VPPP ir dažādos mērogos termogrāfiski ievākt datus un iegūt vizuālu siltumstarojuma attēlojumu, lai saprastu, kur energoefektivitātes risinājumi jāievieš prioritāri un iedzīvotājus un vietējās organizācijas iesaistītu ēku energoefektivitātes jautājumu risināšanā. Lielas teritorijas var termogrāfiski apsekot ar aerotermogrāfiju.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama pašvaldībās. Termogrāfiskā apsekošana jāveic piemērotos laikapstākļos (t. i., temperatūra, vējš), gadalaikā (t. i., ziema) un dienas laikā (t. i., agri no rīta).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i50) Pašvaldības apbūvētās teritorijas daļa, kas termogrāfiski apsekota (%)	b16) Par 100 % pašvaldības apbūvētās teritorijas ir pieejami neseni (< 5 gadus veci) augstas izšķirtspējas (< 50 cm) termogrāfiskie dati.
i51) Potenciālais enerģijas ietaupījums, kas noskaidrots termogrāfiskās apsekošanas datu analīzē (kWh gadā, EUR gadā)	

3.3. Mobilitātes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti un/vai sabiedrisko transportu savā teritorijā.

3.3.1. Ilgtspējīgas urbānās mobilitātes plāna īstenošana

VPPP ir pieņemt ilgtspējīgas urbānās mobilitātes plānu (IPMP), lai panāktu, ka uz visiem transporta veidiem tiek attiecināta integrēta pieeja, ņemot vērā arī plānus, kas skar apkārtējo vidi. IPMP mērķis uzlabot drošumu un drošību, mazināt gaisa piesārņojumu un trokšņa piesārņojumu, mazināt emisijas un energopatēriņu, palielināt transporta energoefektivitāti un izmaksefektivitāti un vairojot urbānās vides un pilsētplānojuma pievilcību un kvalitāti. Nākamajās iedaļās (3.3.2.–3.3.9.) aprakstīts, kādus pasākumus var ietvert IPMP.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti un/vai sabiedrisko transportu. To, kādus pasākumus var ietvert IPMP un kādā mērā tie izmantojami, var ietekmēt vietēji un situatīvi faktori.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienų īpatsvars (ar automobili, motoci-klu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienų procentuālā daļa)	—
i53) Sabiedriskā transporta pieejamība (procentuālā iedzīvotāju daļa, kas dzīvo ne vairāk kā 300 m attālumā no tādas urbānā sabiedriskā transporta pieturas, kurā transportlīdzekļi pietur vismaz reizi 15–20 minūtēs) (%)	

3.3.2. Riteņbraukšanas atbalstīšana ar riteņbraukšanas infrastruktūru un divriteņu koplietošanas shēmām un kājāmiešanas popularizēšana

VPPP ir:

- pieņemt rīcībpolitiskos pasākumus un stratēģijas riteņbraukšanas un kājāmiešanas veicināšanai; riteņbraukšana un kājāmiešana rīcībpolitikā un pilsētas plānošanas dokumentos un stratēģiskajos plānos pienācīgi jānošķir kā atsevišķi pārvietošanās veidi, un gan viena, gan otra veicināšanai jānosaka konkrēti pasākumi,
- izveidot efektīvu infrastruktūru; lai kājāmiešana un riteņbraukšana būtu droša, ātra un pievilcīga, tām vajadzīga atbilstoša infrastruktūra,
- ar metodoloģiskiem rīkiem sistemātiski vākt datus par kājāmiešanu un riteņbraukšanu; sekojot kājāmiešanas un riteņbraukšanas tendencēm un izvērtējot īstenoto pasākumu ietekmi, var vieglāk izprast, ar kādiem turpmākiem lēmumiem un izvēlēm varētu popularizēt ilgtspējīgu pārvietošanos,
- izstrādāt efektīvus un mērķorientētus saziņas rīkus kājāmiešanas un riteņbraukšanas popularizēšanai iedzīvotāju un svārstbraucēju vidū.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par mobilitāti. Tomēr dažkārt konkrētus kājāmiešanas un riteņbraukšanas veicināšanas un popularizēšanas pasākumus var būt grūti īstenot kādu vietēju vai situatīvu faktoru (piem., topogrāfijas) dēļ.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienų īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienų procentuālā daļa) i54) Riteņbraukšanas infrastruktūras (velojoslu, veloceļu) garums (km) kopā un attiecībā pret visu autoceļu tīklu (velojoslas km/autoceļi km) i55) Pilsētai ir īpaša rīcībpolitika vai plāns investīcijām kājāmiensanas/riteņbraukšanas infrastruktūrā, un ir politiski pieņemti izmērāmi kājāmiensanas/riteņbraukšanas īpatsvara pieauguma mērķrādītāji (jā/nē)	b17) Pilsētas pārvietošanās modālajā sadalījumā riteņbraukšanas daļa ir vismaz 20 % VAI riteņbraukšanas daļa šajā sadalījumā pēdējo piecu gadu laikā palielinājusies vismaz par 50 %. b18) Vismaz 10 % pilsētas transporta infrastruktūrā un tās uzturēšanā ieguldīto līdzekļu tiek ieguldīti riteņbraukšanas infrastruktūrā.

3.3.3. Liela mēroga automobiļu koplietošanas shēmas īstenošana

VPPP ir atbalstīt un veicināt lielas automobiļu koplietošanas shēmas izveidi pašvaldības teritorijā. Automobiļu koplietošanas pakalpojumus parasti neorganizē pilsēta, kurā tie darbojas; tomēr pašvaldība var izveidot atbalsta infrastruktūru, noteikt attiecīgu rīcībpolitiku un pieņemt tiesību aktus tā, lai automobiļu koplietošanu integrētu pilsētas plānojumā un salāgotu ar sabiedrisko transportu. Publikās pārvaldes iestādes turklāt var sākt izmantot vietējos automobiļu koplietošanas pakalpojumus profesionālām vajadzībām, veicināt sabiedrības informētību, pakalpojumu popularizēt un noteikt standartus, kas jāievēro, lai varētu izmantot pilsētas atbalsta infrastruktūru (piem., prioritārās joslas, mazsatiksmes zonas). Pilsētas var arī nolemt automobiļu koplietošanas pakalpojuma operatoru subsidēt, lai paplašinātu vai paātrinātu pakalpojuma izaugsmi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir īpaši aktuāla pašvaldībām ar urbānajām teritorijām, kurās dzīvo vairāk nekā 200 000 iedzīvotāju. Pašvaldībām, kuru teritorijā iedzīvotāju ir mazāk, šo VPPP izmantot varētu būt grūti, jo automobiļu koplietošanas shēmai varētu būt par maz lietotāju, izmaksas būtu augstākas, sabiedriskā transporta tīkls mēdz būt mazāk attīstīts utt.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i56) Automobiļu koplietotāji uz 10 000 iedzīvotāju (skaits uz 10 000 iedzīvotāju) i57) Reģistrēto lietotāju skaits uz vienu koplietojamo transportlīdzekli (lietotāju skaits uz transportlīdzekļu skaitu) i58) Iedzīvotāju skaits uz katru pieejamo koplietojamo automobili (iedzīvotāju skaits uz transportlīdzekļu skaitu) i59) Attālums, ko automobiļu koplietotāji nobrauc gadā (km uz lietotāju gadā) i60) Privāto automobiļu skaits, ko aizstāj katrs transportlīdzeklis automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parkā (aizstāto privāto automobiļu skaits uz koplietojamo transportlīdzekļu skaitu)	b19) Katrs automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parka transportlīdzeklis aizstāj vismaz 8 privātos automobiļus. b20) Uz 2 500 iedzīvotājiem pieejams vismaz viens koplietojams automobilis.

3.3.4. Integrēta sabiedriskā transporta biļešu sistēma

VPPP ir ieviest integrētu biļešu sistēmu – viedsistēmu, kas spēj identificēt braucienus, kuros pasažieris izmanto vairākus transporta veidus, un par tiem iekasēt maksu. Ja publiskās pārvaldes iestāde ir sabiedriskā transporta operators (piem., ar pilsētai piederoša meitasuzņēmuma starpniecību), tā var ieviest integrēto biļešu sistēmu pati. Ja pašvaldība sabiedriskā transporta pakalpojumu sniegšanu uztic privātu uzņēmumiem, integrēto biļešu sistēmu var prasīt konkursa specifikācijā.

Izmantojamība

Šī VPPP attiecas uz visām publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par sabiedrisko transportu. Tomēr, ja lietotāju un gada transakciju skaits nesasniedz kritisko masu, var būt grūti atpelnīt viedās integrētās biļešu sistēmas izveidē sākotnēji ieguldīto laiku un līdzekļus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i61) Ar integrēto biļeti apmaksāto braucienu īpatsvars (%)	
i62) To sabiedriskā transporta lietotāju skaits, kas, ja nebūtu integrētās biļešu sistēmas, būtu izmantojuši privātos mehāniskos transportlīdzekļus (normalizēts pēc kopējā iedzīvotāju skaita attiecīgajā teritorijā)	b21) Ar integrēto biļeti tiek apmaksāti vismaz 75 % braucienu.

3.3.5. Elektrotransportlīdzekļu ieviešanās sekmēšana urbānās teritorijās

VPPP ir pašas publiskās pārvaldes iestādes transportlīdzekļu parkam iepirkt elektrotransportlīdzekļus (t. i., elektromobiļus, elektromopēdus un elektrodivriteņus). Papildus var ieviest arī shēmas, kas palīdz elektrotransportlīdzekļus iegādāties arī iedzīvotājiem: tam var novirzīt budžeta līdzekļus vai ar vietējām bankām vienoties par mazākām procentu likmēm. Publiskās pārvaldes iestāde var elektrotransportlīdzekļu ieviešanas veicināt, tiem ļaujot braukt ierobežotas satiksmes zonās vai pa prioritārajām joslām, izveidojot vai palielinot publiski pieejamo uzlādes punktu skaitu, elektrotransportlīdzekļiem piemērojot mazākus nodokļus, ieviešot vai atbalstot elektrotransportlīdzekļu koplietošanas shēmas un elektrotransportlīdzekļu atbalsta pasākumus reklamējot iedzīvotājiem.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, it sevišķi pilsētās (kur ir daudz īsu braukšanas distanču) un zonās, kurās problēmas rada sastrēgumi un gaisa piesārņojums.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i63) Uz autoceļiem sastopamo elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiem, piem., elektromobiļi, elektrodivriteņi) attiecībā pret visiem transportlīdzekļiem (%) i64) Sabiedrisko elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiem, piem., elektromobiļi, elektrodivriteņi) attiecībā pret visu sabiedrisko transportlīdzekļu parku (%) i65) Publiski pieejamo uzlādes punktu skaits uz iedzīvotājiem (skaits uz iedzīvotājiem)	—

3.3.6. Pasažieru intermodalitātes veicināšana

VPPP ir veicināt ērtus, drošus, ātrus un raitus savienojumus starp ilgtspējīgiem transporta veidiem. Intermodālajās transporta sistēmās tiek sasaistīta sabiedriskā transporta (autobusu, tramvaju/vieglā dzelzceļa un svārstsatiksmes dzelzceļa), kājāmiešanas, riteņbraukšanas, divriteņu koplietošanas un automobiļu koplietošanas infrastruktūra un pakalpojumi. Publiskās pārvaldes iestādes var veicināt pasažieru intermodalitāti, sadarbojoties ar dažādiem sabiedriskā transporta operatoriem un divriteņu un automobiļu koplietošanas uzņēmumiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, bet tā ir īpaši piemērota pilsētām ar sarežģītiem transporta tīkliem un lielu teritoriju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienu īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteņi un kājām veikto gājienu/braucienu procentuālā daļa) i66) Vidējais velostāvvietu (velosipēdu vietu) skaits sabiedriskā transporta pieturās uz vidējo dienas pasažieru daudzumu (velostāvvietu skaits uz pasažieru skaitu) i67) Tā sabiedriskā transporta pasažieru daļa, kas šo transportu kombinē ar kājāmiešanu/riteņbraukšanu, no sabiedriskā transporta pasažieriem, kas dzīvo pietiekami tuvu (800 m gājiens vai 3 km riteņbrauciens) bieži apkalpotām sabiedriskā transporta pieturām (pieturām, kurās transportlīdzekļi rīta un vakara sastrēgumstundās pietur vismaz divreiz stundā) (%) i68) Iedzīvotājiem ir pieejama intermodāla braucienu plānošanas programmatūra, kurā ietverti arī ejami un riteņbraucami posmi (jā/nē)	b22) Vismaz 60 % pārvietošanās pilsētā ir ilgtspējīga (piem., kājāmiešana, riteņbraukšana, autobusi, tramvaji, vilcieni).

3.3.7. Sastrēgummaksas noteikšana

VPPP ir pilsētas zonās ar lielu satiksmes pārslodzi noteikt sastrēgummaksu. Sastrēgummaksa ir ekonomisks antistimuls (maksa) sastrēgumstundās izmantot pārslogotos ceļus. Lai sastrēgummaksa būtu iedarbīga, tā jāievieš kopā ar citiem transporta pasākumiem (sk. 3.3. iedaļas VPPP), kas piedāvā praktiskas alternatīvas automobiļa izmantošanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir piemērota pašvaldībām urbānās teritorijās ar lielu satiksmes pārslodzi un gaisa piesārņojumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienu īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienu procentuālā daļa)	b23) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas gaisa piesārņotāju (PM_{10} , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija sastrēgummaksas zonā (vidēji) sarukusi par 10 %.
i69) Gaisa piesārņotāju (PM_{10} , amonjaka un slāpekļa oksīdu) procentuālais samazinājums sastrēgummaksas zonā salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	b24) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai sarukusi par 20 %.
i70) Procentuālā daļa, par kādu samazinājusies no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai, salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	b25) Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas sabiedrisko transportlīdzekļu ātrums un punktualitāte sastrēgummaksas zonā palielinājušies par 5 %.
i71) Sabiedrisko transportlīdzekļu vidējā ātruma un punktualitātes procentuālais pieaugums sastrēgummaksas zonā salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas (%)	

3.3.8. Bez maksas autostāvvietu ierobežošana pilsētās

VPPP ir urbānās teritorijās samazināt to vietu skaitu, kur ielās bez maksas var atstāt automobiļus, un atcelt jaunbūvēm piemērojamo autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām). Papildus var pieņemt oficiālu rīcībpolitiku, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), kas piemērojamas esošām būvēm. Ierobežotas iespējas bez maksas atstāt automobili uz ielas ir antistimuls izmantot privātos automobiļus. Šie pasākumi ir visefektīvākie, ja līdztekus tiek uzlabota praktisku alternatīvu, piem., sabiedriskā transporta, riteņbraukšanas un kājāmiešanas, pieejamība un uzticamība.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, it sevišķi pilsētās ar lielu satiksmes pārslodzi un gaisa piesārņojumu vai nepietiekamu sabiedriskā transporta izmantojumu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i52) Katrā veidā veikto gājienu/braucienu īpatsvars (ar automobili, motociklu, sabiedrisko transportu, divriteni un kājām veikto gājienu/braucienu procentuālā daļa)	b26) 90 % darbalaika autostāvvietas ielās ir par 80–90 % aizņemtas.
i72) Darbalaikā pieejamo autostāvvietu īpatsvars (%)	b27) Pilsēta jaunbūvēm nenosaka nekādu autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), un tai ir oficiāla rīcībpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.
i73) Esošs jaunbūvēm piemērojamo autostāvvietu prasību minimums (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām) (jā/nē)	

3.3.9. Loģistikas pakalpojumu centru ieviešana

VPPP ir ar attiecīgo ieinteresēto personu iesaisti atbalstīt loģistikas pakalpojumu centra izveidi pašvaldības teritorijā. Loģistikas pakalpojumu centru var novietot salīdzinoši tuvu tā apkalpotajam ģeogrāfiskajam apgabalam, lai šajā apgabalā varētu konsolidēt piegādes.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot visas pašvaldības, kas ir atbildīgas par mobilitāti, un tā ir īpaši aktuāla pilsētām, kurās tiek piegādāts daudz preču un/vai kurās ir ievērojama satiksmes pārslodze un gaisa piesārņojums.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i74) Piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā konkrētā laikposmā (piem., gadā, mēnesī) (kg CO ₂ ekv. gadā vai kg CO ₂ ekv. mēnesī)	b28) Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas apkalpotajā apgabalā sarukušas par 40 %.
i75) Piegādes braucienu skaits apkalpotajā apgabalā (skaits dienā)	b29) Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes braucienu skaits apkalpotajā apgabalā (dienā) ir sarucis par 75 %.

3.4. Zemes izmantošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta pašvaldībām, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

3.4.1. Cīņa pret urbāno teritoriju ieplešanos zaļajās zonās un lauksaimniecības zemē

VPPP ir urbāno izplešanos apvaldīt un kontrolēt ar regulatīviem pasākumiem (piem., zemes izmantošanas teritoriālā plānošana, konkrētu zemes izmantojuma veidu ierobežojumi), ekonomiskiem pasākumiem (piem., būvatļauju tirdzniecība) un institucionālām pārmaiņām un pārvaldību (piem., speciālas urbānās revitalizācijas aģentūras). Urbāno izplešanos var apvaldīt, veicinot degradētu teritoriju apbūvi, minimalizējot pārklātās augsnes platības starp ēkām, renovējot neizmantotas ēkas un veicinot vertikālo apbūvi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i76) Necaurlaidīgo mākslīgi segto platību (t. i., jebkādu necaurlaidīgo apbūves platību – ēku, ceļu, visu platību, ko neklāj veģetācija vai ūdens) procentuālā daļa pašvaldības teritorijā (necaurlaidīgās mākslīgi segtās platības km ² uz kopējo platību km ²)	—
i77) Konkrētā laikposmā (piem., 1, 5, 10 gadu laikā) apbūvētās platības procentuālā daļa attiecībā pret visu pašvaldības apbūvēto teritoriju laikposma sākumā (%)	—

3.4.2. Urbānās siltumsalas efekta mazināšana

VPPP ir urbānās siltumsalas efektu mazināt ar vairāku pasākumu kombināciju – zaļajām zonām, zaļajiem jumtiem, atstarojošiem materiāliem, karsto cauruļvadu pilnīgāku siltumizolēšanu un atlikumsiltuma atkalizmantošanu, lai tas neizkliedētos apkārtnē.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu lielās urbānajās teritorijās. Urbānās siltumsalas efekts mazāk skar mazas pašvaldības.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i78) Urbānās siltumsalas efekta mazināšanas pasākumu – zaļo zonu, zaļo jumtu vai atstarojošu materiālu – izmantošana (jā/nē)	—

3.4.3. Pienākums nodrošināt mazietekmējošu ūdens drenāžu pārklātas augsnes platībās

VPPP ir noteikt, ka jaunbūvēs (un arī esošu apbūves platību ievērojamās pārbūvēs) jāierīko mazietekmējoša drenāža, lai nepieļautu un ierobežotu plūdus, augsnes eroziju un piesārņojumu un pazemes ūdeņu piesārņojumu. Paraugprakse ir īstenot mazietekmējošus drenāžas pasākumus, kas atbilst ilgtspējīgu drenāžas sistēmu (IDS) pieejai, jo šīs pieejas pamatā ir vērtīgi principi:

- censties uzlabot noteces ūdeņu kvalitāti, mazināt virszemes noteces, atbalstīt bioloģisko daudzveidību un radīt estētisko vērtību,
- censties pēc iespējas tuvāk atdarināt dabisko drenāžu pirms būvniecības,
- īstenot integrētu pārvaldības hierarhiju: novēršana, kontrole avotā, kontrole objektā.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu. Tas, ar kādiem pasākumiem uzlabot ūdens drenāžu, ir atkarīgs no vietas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i79) Ir noteiktas mazietekmējošas drenāžas prasības jaunbūvēm un ievērojamai pārbūvei (jā/nē)	—

3.5. Zaļo urbāno zonu vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par zaļajām urbānajām zonām.

3.5.1. Vietējās biodaudzveidības stratēģijas un rīcības plāna izstrādāšana un īstenošana

VPPP ir ieviest vietējo biodaudzveidības stratēģiju un rīcības plānu, kuru uzdevumus un mērķus var noteikt dialogā ar ekspertiem, ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem. Šajā rīcības plānā jāietver īstenojamie pasākumi, to grafiks, pieejamais budžets, atskaites punkti un partneri, kas palīdz īstenošanā un uzņemas daļu pienākumu. Rīcības plāna īstenošanas rezultātus var popularizēt un izziņot iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām, lai vairotu izpratni.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par zaļo urbāno zonu apsaimniekošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i80) Vietējo sugu procentuālā daļa un skaits (pa dažādām sugu kategorijām, piem., putniem, tauriņiem) urbānajā teritorijā (%)	—
i81) Dabisko un daļēji dabisko teritoriju īpatsvars visā urbānajā teritorijā (%)	
i82) Zaļo zonu platība uz iedzīvotāju (m^2 uz iedzīvotāju), nošķirot urbānās, daļēji urbānās un rurālās teritorijas.	

3.5.2. Zilzaļo tīklu izveide

VPPP ir izveidot zilzaļos tīklus⁽¹⁴⁾, atjaunojot uz dabu orientētu ūdens ciklu un vairojot pilsētas ainaviskumu, ko var panākt, ūdens resursu apsaimniekošanu savienojot ar zaļo infrastruktūru. Zilzaļie tīkli dod iespēju apvienot un aizsargāt urbānās ainavas hidroloģiskās un ekoloģiskās vērtības, turklāt reizē arī noturīgi un elastīgi palīdz cīnīties pret plūdiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās.

⁽¹⁴⁾ Zilzaļie tīkli ir dabiskas un daļēji dabiskas teritorijas, kas aptver zaļās zonas (un/vai zilās zonas, ja runa ir par ūdens ekosistēmām), kā arī citus sauszemes (arī piekrastes) un jūras teritoriju fiziskos elementus.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i83) Zaļo un zilo urbāno zonu īpatsvars visā urbānajā teritorijā (%)	—

3.5.3. Zaļo jumtu ierīkošanas veicināšana

VPPP ir izstrādāt piemērotas rīcībpolitiskās shēmas, kas atbalsta zaļo jumtu ierīkošanu gan jaunās, gan esošās publiskā un privātā sektora ēkās. Uz zaļajiem jumtiem turklāt var uzstādīt atjaunojamo energoresursu sistēmas, piem., fotoelementu paneļus (vairāk par atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanu publiskā sektora ēkās un sociālajos mājokļos sk. 3.2.10. iedaļā). Rīcībpolitiskajās shēmās zaļo jumtu ierīkošanas atbalstam var iestrādāt ekonomiskus stimulus, mazāku birokrātiju un konkrētu tehnisko palīdzību, kā zaļos jumtus izveidot jaunbūvēs vai renovējamās ēkās.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i84) Ar zaļajiem jumtiem klātā platība attiecībā pret urbānās teritorijas kopējo platību ($m^2_{\text{zaļie jumti}}/m^2_{\text{urbānā teritorija}}$)	—
i85) Ar zaļajiem jumtiem aprīkoto ēku daļa konkrētā urbānajā teritorijā (%)	

3.5.4. Jaunas vidiskās vērtības piešķiršana novārtā atstātām zaļajām zonām un perifērijām

VPPP ir pieņemt plānu, kā atjaunot pašvaldības teritorijā esošās novārtā atstātās zaļās zonas un perifērijas, lai augsni un ūdeni atbrīvotu no piesārņotājiem, uzlabotu dzīvotnes dzīvībai dabai, mazinātu urbānās siltumsalas efektu un palielinātu aizsardzību pret augsnes eroziju un plūdiem, vienlaikus radot zaļās zonas vietējo iedzīvotāju atpūtai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i86) Urbānajā teritorijā esošo novārtā atstāto zaļo zonu un perifēriju atjaunošanas un vidiskās pārvaldības plāna pieņemšana (jā/nē)	—

3.6. Vietējās gaisa kvalitātes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību.

3.6.1. Vietējās gaisa kvalitātes uzlabošana

VPPP ir īstenot strukturētu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu ar iepriekšnoteiktiem un regulāri atjauninātiem īstermiņa un ilgtermiņa mērķiem, kas pārsniedz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2008/50/EK ⁽¹⁵⁾ (Gaisa kvalitātes direktīvā) noteiktos mērķlielumus un robežlielumus. Plānā jāietver visi aspekti – transports (automobiļu izmantojums, ātruma ierobežojumi, sabiedriskais transports utt.), rūpnieciskās iekārtas, enerģijas ražošana, ēku siltumapgādes sistēmas, ēku energoefektivitāte, zemes izmantošanas plānošana utt. –, un tas jāizstrādā sadarbībā ar attiecīgajām nozares iestādēm un ieinteresētajām personām. Turklāt plāns būs efektīvāks, ja to būs iespēja izstrādāt sadarbībā ar augstāka līmeņa publiskās pārvaldes iestādēm un blakus esošajām pašvaldībām. Gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā var ietvert arī iedzīvotāju informēšanu par gaisa kvalitātes ietekmi un nozīmi, piem., aicinot izmantot ilgtspējīgu transportu.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību savā teritorijā, risinot konkrētas vietējas problēmas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i87) Gada vidējā PM ₁₀ koncentrācija (µg/m ³) i88) Gada vidējais to dienu skaits, kad dienas vidējā M ₁₀ koncentrācija pārsniedz 50 µg/m ³ (dienas gadā) i89) Gada vidējā PM _{2,5} koncentrācija (µg/m ³) i90) Gada vidējais to dienu skaits, kad dienas vidējā PM _{2,5} koncentrācija pārsniedz 25 µg/m ³ (dienas gadā) i91) Gada vidējais to dienu skaits, kad ozona (O ₃) koncentrācija pārsniedz maksimālo 8 stundu vidējo koncentrāciju – 120 µg/m ³ (dienas gadā) i92) Gada vidējā slāpekļa dioksīda (NO ₂) koncentrācija (µg/m ³) i93) Gada vidējais to dienu skaits, kad stundas vidējā NO ₂ koncentrācija pārsniedz 200 µg/m ³ (dienas gadā)	b30) Attiecībā ne uz vienu šajā VPPP norādīto rādītāju nav pārsniegti Pasaules Veselības organizācijas izdotajās gaisa kvalitātes vadlīnijās noteiktie līmeņi.

3.7. Trokšņa piesārņojuma vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par trokšņa piesārņojuma apkarošanu.

3.7.1. Trokšņa piesārņojuma monitorēšana, kartēšana un mazināšana

VPPP ir kartēt troksni pašvaldības teritorijā un par trokšņu piesārņojuma ietekmi un kartēšanas rezultātiem informēt sabiedrību efektīvā informācijas kampaņā. Par pamatu ņemot trokšņa kartēšanas rezultātus, pašvaldībām jāizstrādā trokšņa rīcības plāni vietējā trokšņa līmeņa pazemināšanai un laba apkārtējā trokšņa līmeņa uzturēšanai vietās, kur tas ir zems.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/50/EK par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV L 152, 11.6.2008., 1. lpp.).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par trokšņa piesārņojuma apkarošanu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i94) Trokšņa līmeņa mērījumu daļa, kas pārsniedz vietējās robežvērtības, attiecībā pret visu mērījumu skaitu (%)	—
i95) Iedzīvotāji, kas eksponēti troksnim, kurš pārsniedz vietējās robežvērtības, attiecībā pret iedzīvotāju kopskaitu (%)	
i96) Iedzīvotāji, kas naktī eksponēti troksnim, kurš saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas noteiktajām robežvērtībām kaitē veselībai, attiecībā pret iedzīvotāju kopskaitu (%)	

3.8. Atkritumu apsaimniekošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par atkritumu apsaimniekošanu.

3.8.1. Atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokumenta ievērošana

VPPP ir apsvērt iespēju izmantot atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokumentā⁽¹⁶⁾ norādītās un izklāstītās vidiskās pārvaldības paraugprakses un ziņot par minētajā dokumentā norādītajiem rādītājiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par atkritumu apsaimniekošanu.

3.9. Ūdensapgādes vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par teritorijas apgādi ar dzeramo ūdeni.

3.9.1. Pilnīgas ūdens uzskaites ieviešana mājāsaimniecības/galalietotāju līmenī

VPPP ir uzstādīt ūdens skaitītājus katrā dzīvojamajā vienībā un ikvienam citam atsevišķam galalietotājam (rūpnieciskai iekārtai, komerciālai ēkai, publiskā sektora ēkai utt.), lai maksa par ūdeni būtu atkarīga no faktiskā patēriņa. Sevišķi lietderīgi ir ūdens viedskaitītāji, kas dod iespēju ūdens patēriņu monitorēt attālināti un laicīgi un, piemēram, analizēt dažādu lietotāju patēriņa modeļus vai identificēt ūdens sadales tīklu vājās vietas. Iekasējot maksu par faktisko ūdens patēriņu un laicīgi konstatējot anormālu ūdens patēriņu (piem., noplūdes), ūdens patēriņu var ievērojami samazināt.

⁽¹⁶⁾ Atkritumu apsaimniekošanas nozares EMAS atsaucē dokuments pašlaik ir izstrādes stadijā. Starpdokumenti un arī galīgais dokuments, kad tas būs pieņemts, būs pieejami šeit: http://susproc.jrc.ec.europa.eu/activities/emas/waste_mgmt.html.

Izmantojamība

Šo paņēmieni var izmantot jebkurā esošā ūdensapgādes tīklā.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i97) Ūdens skaitītāju izplatība (% patērētāju, % uzskaitītā ūdens patēriņa)	b31) Ūdens skaitītāji ir vismaz 99 % mājāsaimniecību vai galalietotāju.
i98) Visu ekspluatācijā esošo ūdens skaitītāju daļa, ko veido viedskaitītāji (%)	b32) Ūdensnabadzīgos apvidos (kur vismaz dažos gada laikos trūkst ūdens) ⁽¹⁾ mājāsaimniecību/galalietotāju ūdens skaitītāji ir viedskaitītāji.
i99) Galalietotāju ūdens patēriņa samazinājums pēc ūdens skaitītāju un/vai viedskaitītāju uzstādīšanas (l uz lietotāju)	b33) Visas jaunbūves ir aprīkotas ar ūdens skaitītājiem (un ūdensnabadzīgos apvidos ar viedskaitītājiem).

⁽¹⁾ Ūdensnabadzīgi apvidi ir apvidi, ar kuru ūdens resursiem nepietiek vidējā pieprasījuma apmierināšanai ilgtermiņā. Lai uzzinātu vairāk, sk. <http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/about.htm>.

3.9.2. Ūdens noplūžu minimalizēšana ūdens sadales sistēmā

VPPP ir:

- sagatavot detalizētu ūdens sadales sistēmas ūdens bilanci un kontrolēt ūdens spiedienu, izvairoties no pārmērīga spiediena,
- analizēt ūdens sadales sistēmu un to sadalīt tādos centralizētās uzskaites apgabalos, lai ar manuāliem vai automātiskiem akustiskajiem ūdens noplūžu detektoriem varētu konstatēt ūdens noplūdes,
- ātri un pienācīgi reaģēt uz konstatētajām tīkla problēmām un noplūdēm,
- izveidot datubāzi, kurā būtu uzskaitītas un ģeoreferencētas visas tehniskās iekārtas, cauruļvadu vecums, cauruļvadu veids, hidrauliskie dati, iepriekš veiktie pasākumi utt.

Izmantojamība

Šo VPPP var izmantot gan jaunus, gan esošos ūdensapgādes tīklos.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i100) Ūdens zudumi procentos no visa sistēmā ievadītā ūdens tilpuma (%)	b34) Infrastruktūras noplūžu indekss ir mazāks par 1,5.
i101) Infrastruktūras noplūžu indekss (INI), kas ir pašreizējie faktiskie gada zudumi, dalīti ar neizbēgamajiem faktiskajiem gada zudumiem ⁽¹⁾	

⁽¹⁾ Pašreizējie faktiskie gada zudumi ir ūdens daudzums, kas faktiski zudis sadales tīklā (t. i., nav piegādāts galalietotājiem). Neizbēgamajos faktiskajos gada zudumos ņem vērā, ka pilnīgi izvairīties no noplūdēm ūdens sadales tīklā nav iespējams. Neizbēgamos faktiskos gada zudumus aprēķina pēc tādiem faktoriem kā tīkla cauruļvadu garums, pieslēgumu skaits un tīkla ekspluatācijas spiediens.

3.10. Notekūdeņu apsaimniekošanas vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu un urbāno drenāžu.

3.10.1. Energoefektīva notekūdeņu attīrīšana pilnīgi nitrificējošos apstākļos

VPPP ir:

- nodrošināt notekūdeņu sistēmu, kas spēj uzņemt vismaz divtik daudz notekūdeņu kā sausā laikā (lietus vai atkušņa gadījumam),
- notekūdeņus attīrīt nitrificējošos apstākļos (barības vielu un mikroorganismu attiecība: < 0,15 kg BSP₅/kg MSS ⁽¹⁷⁾ dienā) un veikt denitrifikāciju un fosfora atdalīšanu,
- ja saņēmējs ūdensobjekts ir sensitīvs, atdalīt suspendētās cietvielas ar filtrāciju caur smiltīm (vai iegremdētām membrānām),
- lai mazinātu mikropiesārņotāju daudzumu, veikt vēl terciāro attīrīšanu (sk. 3.10.2. iedaļu),
- ja stacijas jauda pārsniedz 100 000 cilvēka ekvivalenta vienību ⁽¹⁸⁾ vai dienas ienākošā BSP₅ slodze pārsniedz 6 000 kg, pastāvīgi monitorēt organiskos savienojumus (kopējo organisko oglekli), amonjaku, nitrātus un fosforu,
- anaerobās noārdīšanas iekārtās stabilizēt primārās un liekās dūņas (sk. 3.10.3. iedaļu),
- anaerobi stabilizētās dūņas izžāvēt un nosūtīt uz incinerāciju (sk. 3.10.4. iedaļu),
- ieviest energoefektīvas tehnoloģijas, piem., energoefektīvas burbuļāerācijas sistēmas bioloģiskās attīrīšanas posmā un energoefektīvus sūkņus un skrūves tipa transportierus.

Izmantojamība

Šis paņēmieni ir izmantojams publiskās pārvaldes iestādēs, kuras atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i102) KSP, BSP ₅ , amonjaka, kopējā slāpekļa un kopējā fosfora koncentrācijas novadītajā galīgajā efluentā vai to atdalīšanas efektivitāte (mg/l, %)	b35) Panākta šāda atdalīšanas efektivitāte: vismaz 98 % BSP ₅ , vismaz 90 % KSP, vismaz 90 % amonjaka, vismaz 80 % kopējo organisko slāpekļa savienojumu un vismaz 90 % kopējā fosfora.
i103) Elektroenerģijas patēriņš uz notekūdeņu attīrīšanas stacijā atdalīto BSP ₅ masu (kWh/kg atdalītā BSP ₅)	b36) Notekūdeņu attīrīšanas stacijas elektroenerģijas patēriņš ir:
i104) Elektroenerģijas patēriņš uz notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto tilpuma vienību (kWh/m ³ attīrīto notekūdeņu)	— lielām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e.): mazāks par 18 kWh/c. e. gadā,
i105) Notekūdeņu attīrīšanas stacijas gada elektroenerģijas patēriņš uz cilvēka ekvivalenta vienībām (kWh/c. e. gadā)	— mazām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda nesasniedz 10 000 c. e.): mazāks par 25 kWh/c. e. gadā.

⁽¹⁷⁾ Tekstā lietoti šādi saīsinājumi: BSP₅ – biokīmiskais skābekļa patēriņš 5 dienās; MSS – maisījumā suspendētās cietvielas (biomasa aktīvo dūņu sistēmā); KSP – ķīmiskais skābekļa patēriņš.

⁽¹⁸⁾ "Cilvēka ekvivalents" ("c. e.") ir Padomes 1991. gada 21. maija Direktīvā 91/271/EEK par komunālo notekūdeņu attīrīšanu (OV L 135, 30.5.1991., 40. lpp.) lietots termins, ar ko apzīmē organisko piesārņojumu, kuru rada pilsētas vai ciemata iedzīvotāji un citi avoti, piem., nerezidenti un lauksaimniecības pārtikas ražotāji.

3.10.2. Notekūdeņu emisiju minimalizēšana, īpašu uzmanību pievēršot mikropiesārņotājiem

VPPP ir atdalīt būtisku daļu mikropiesārņotāju, izmantojot terciāro attīrīšanu, piem., adsorbciju uz pulverizētas aktivētās ogles (PAO) vai oksidāciju ar bezhlora oksidētājiem (it sevišķi ozonu).

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās; esošās stacijās tam var trūkt vietas, tomēr šīs grūtības var pārvarēt, attiecīgi pielāgojot aprīkojuma konstrukciju.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i106) Mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte adsorbcijas vai ozonācijas posmā KSP vai IOO ⁽¹⁾ izteiksmē (%)	b37) Vidējā mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte pārsniedz 80 %.
i107) Gada notekūdeņu procentuālā daļa, kam tiek veikta terciārā mikropiesārņotāju atdalīšana (%)	b38) Mikropiesārņotāji tiek atdalīti no vismaz 90 % gada notekūdeņu.

⁽¹⁾ IOO – izšķīdušais organiskais ogleklis.

3.10.3. Dūņu anaerobā noārdīšana un optimāla enerģijas atgūšana

VPPP ir primārās un liekās dūņas stabilizēt anaerobās noārdīšanas iekārtās un saražoto biogāzi, izmantojot efektīvus sūkņus un skrūves tipa transportierus, izmantot efektīvai lokālai elektroenerģijas ražošanai un dūņu žāvēšanai.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu lielās jaunās un esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās, kuru jauda pārsniedz 100 000 c. e. vai dienas ienākošā BSP₅ slodze pārsniedz 6 000 kg.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i108) Notekūdeņu attīrīšanas stacijai vajadzīgās elektroenerģijas un siltumenerģijas daļa, kas gadā tiek pašsaražota no biogāzes (%)	b39) No biogāzes pašsaražotā elektroenerģija un siltumenerģija nodrošina 100 % no enerģijas, kas vajadzīga komunālo notekūdeņu attīrīšanas stacijām, kuru jauda pārsniedz 100 000 c. e. un kurās dūņas netiek lokāli termiski žāvētas, un 50 %, ja dūņas tiek lokāli termiski žāvētas.
i109) Ar biogāzi darbinātā ģenerators elektriskais lietderības koeficients (%)	
i110) Īpatnējais biogāzes iznākums (Nl ⁽¹⁾ /kg organiskās sausnas ielaidēs)	

⁽¹⁾ Nl – normāllitrs, t. i., gāzes tilpums standartapstākļos (spiediens: 1,01325 bāri, temperatūra: 0 °C).

3.10.4. Dūņu žāvēšana un incinerēšana

VPPP ir anaerobi stabilizētās dūņas efektīvi mehāniski atūdeņot, piem., ar kameru filtrpresēm, un pēc tam tās pilnīgi oksidēt monoincinerācijas stacijā (kā izklāstīts saskaņā ar Rūpniecisko emisiju direktīvu ⁽¹⁹⁾) publicētajos labāko pieejamo tehnisko paņēmieni atsauces dokumentos ⁽²⁰⁾). No incinerācijas pelniem var atgūt fosforu.

Izmantojamība

Šis paņēmieni ir izmantojams publiskās pārvaldes iestādēs, kuras atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu gan jaunās, gan esošās notekūdeņu attīrīšanas stacijās. Mazu staciju gadījumā mehāniski atūdeņotās dūņas var nosūtīt uz atsevišķu centrālu dūņu monoincinerācijas staciju, nevis incinerēt uz vietas.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i111) Notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto notekūdeņu dūņu daļa, ko monoincinerē (%)	—
i112) No notekūdeņu attīrīšanas stacijas incinerācijas pelniem atgūtā fosfora īpatsvars (%)	—

3.10.5. No notekūdeņu attīrīšanas efluentiem pārgūtā ūdens izmantošanas popularizēšana

VPPP ir popularizēt no notekūdeņu attīrīšanas efluentiem pārgūtā ūdens izmantošanu. Šo ūdeni var izmantot, piem.,

- apūdeņošanai, arī nelauksaimnieciskajai apūdeņošanai, piem., parkos,
- urbānām vajadzībām, kas nav dzeramais ūdens, piem., ielu tīrīšanai, sniega ražošanai tuvējiem slēpošanas kūrortiem, klozetpožu skalošanai publiskā sektora ēkās, publiskām strūklakām,
- rūpnieciskām vajadzībām, piem., dzesēšanai,
- pazemes ūdeņu atjaunošanai.

Vietējās publiskās pārvaldes iestādes var nodrošināt iespēju pārgūto ūdeni izmantot konkrētām vajadzībām, notekūdeņu attīrīšanas stacijās uzstādot vajadzīgās terciārās attīrīšanas un dezinfekcijas sistēmas. Šajā procesā vietējām publiskās pārvaldes iestādēm jāiesaista ieinteresētās personas (piem., vietējie lauksaimnieki, lauksaimniecības kooperatīvi), kuras varētu vēlēties pārgūto ūdeni izmantot.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas atbild par notekūdeņu attīrīšanu. Tomēr ūdens atkalizmantošana ir īt sevišķi aktuāla ūdensnabadzīgos apvidos, kuros tā var mazināt ūdens resursu noslogojumu un kuros papildu investīcijām un ekspluatācijas izmaksām ir vislielākās izredzes atmaksāties.

⁽¹⁹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp.).

⁽²⁰⁾ Saskaņā ar Rūpniecisko emisiju direktīvu publicētie labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (LPTP) atsauces dokumenti ir pieejami <http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/>.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i113) Notekūdeņu attīrīšanā pārgūtā ūdens daudzums konkrētā periodā ($\text{m}^3 \text{ gadā}$, $\text{m}^3 \text{ stundā}$)	—
i114) Pārgūtā ūdens daļa attiecībā pret apstrādāto notekūdeņu kopējo daudzumu (%)	—

3.10.6. Kombinēto kanalizācijas sistēmu pārplūdumu un atsevišķo kanalizācijas sistēmu nokrišņu ūdens aizturēšana un attīrīšana

Kombinēto kanalizācijas sistēmu gadījumā ⁽²¹⁾ VPPP ir aiztures tvertņu pārplūdumu attīrīšana ar smalkiem sietiem (4–6 mm) un nostādināšanas tvertnēm, kā arī – atkarībā no uzņemto ūdeņu kvalitātes – ar augsnes aiztures filtriem vai citiem paņēmieniem ar līdzīgu suspendēto cietvielu, ĶSP, smago metālu un organisko piesārņotāju atdalīšanas efektivitāti.

Atsevišķo kanalizācijas sistēmu gadījumā VPPP ir notekūdeņus attīrīt atkarībā no to piesārņojuma līmeņa, un tieši novadīt tikai nokrišņu ūdeņus, kas nav vai gandrīz nav piesārņoti.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu un urbāno drenāžu.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i115) Piesārņotāji (kopējās suspendētās cietvielas, ĶSP un smagie metāli) notekūdeņos, kas ūdensobjektos novadīti pēc attīrīšanas kombinētajās notekūdeņu sistēmās, attiecībā pret kopējām emisijām (no attīrītajiem notekūdeņiem un nokrišņu ūdeņu pārplūdumiem kopā) (%)	—
i116) Atsevišķo kanalizācijas sistēmu gadījumā: kontaminēto necaur laidīgo platību daļa, no kuras nākušais nokrišņu ūdens ir pienācīgi attīrīts (%)	—

3.10.7. Ilgtspējīga urbānās drenāžas sistēma

VPPP ir mazināt nokrišņu ūdens daudzumu, kas nonāk kombinētajās un atsevišķajās notekūdeņu sistēmās, uzlabojot ūdens uzsūkšanos augsnē (piem., mazinot pārklāto augsnes daļu). Tā var panākt, ka pārplūšana notiek tikai ļoti spēcīgu lietusgāzu gadījumā, un nodrošināt visu urbāno noteču novadīšanas labu apsaimniekošanu, lai nepieļautu attiecīgas piesārņotāju emisijas saņēmējā ūdensobjektā. Pašvaldības var veicināt ilgtspējīgu urbāno drenāžu, vietējās zemes izmantošanas rīcīpolitikās iekļaujot attiecīgus noteikumus, kuru pamatā ir upju baseinu līmenī holistiska pieeja (sk. arī 3.4.3. iedaļu).

⁽²¹⁾ Kombinētajās kanalizācijas sistēmās notekūdeņi un nokrišņu ūdens (vētru un lietusgāzu ūdeņi) tiek savākti vienā un tajā pašā kanalizācijas tīklā. Atsevišķajās kanalizācijas sistēmās notekūdeņi un nokrišņu ūdens tiek savākti un uz attīrīšanu vai novadīšanu nosūtīti, izmantojot atsevišķus kanalizācijas tīklus.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās pašvaldībās, kas atbild par urbāno drenāžu un zemes izmantošanas plānošanu. Ilgtspējīgas urbānās drenāžas pasākumus var ieviest gan jaunās, gan esošās apbūves zonās. Tomēr esošās apbūves zonās var būt zināmi ierobežojumi (piem., pārāk maz vietas lokālai infiltrācijai).

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i76) Pašvaldības teritorijas daļa, kas ir mākslīgi segta platība (t. i., visas necaur laidīgās apbūves platības – ēkas, ceļi, visa platība, ko neklāj veģetācija vai ūdens) (km^2 mākslīgi segtās platības/ km^2 kopējās platības)	—
i117) Lietusūdens daļa, kas pēc aplēsēm gada laikā tiek aizturēta un uzsūcas zemē lokāli, attiecībā pret kopējo lietusūdens daudzumu, kas pēc aplēsēm nolist pašvaldības urbānajā teritorijā (%)	

3.11. Zaļā publiskā iepirkuma vidiskās pārvaldības paraugprakses

Šī iedaļa ir paredzēta visām publiskās pārvaldes iestādēm.

3.11.1. Vidisko kritēriju sistemātiska iekļaušana visās publiskā iepirkuma procedūrās

VPPP ir produktu (preču, pakalpojumu un būvdarbu) iepirkumos iekļaut vidiskos kritērijus un par visekonomiskāko atzīt produktu vai pakalpojumu ar viszemākajām aprites cikla izmaksām, nevis tikai iegādes izmaksām.

Vidiskos kritērijus var iekļaut jebkura tāda konkursa tehniskajās specifikācijās, atlases kritērijos, līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos un līguma izpildes noteikumos, kurā paredzama ietekme uz vidi.

Publiskās pārvaldes iestādes, kam vajadzīga palīdzība vidisko kritēriju formulēšanā, var:

- tehniskajā specifikācijā, atlases kritērijos, līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas kritērijos iekļaut ES zaļā publiskā iepirkuma ⁽²²⁾ (ES ZPI) visaptverošos kritērijus, ja tādi par konkrēto produktu pieejami,
- ja ES ZPI ieteikumu nav, atsaucei izmantot ES ekomarkējumu, publiskajā iepirkumā izmantojot ES ekomarkējuma kritērijus ⁽²³⁾, ja tādi par konkrēto produktu pieejami,
- par piešķiršanas kritēriju preču, pakalpojumu un būvdarbu publiskajos iepirkumos noteikt piegādātāju EMAS reģistrāciju, piedāvājumu izvērtēšanas procesā par to piešķirot papildu punktus, ja vien vidiskās pārvaldības sistēma ir relevanta attiecīgā līguma jomā. Sektoros vai jomās, kurās tirgus dalībnieku vidū ir maz EMAS reģistrētu organizāciju un šāds kritērijs varētu mazināt piedāvājumu skaitu, var atsaukties uz jebkādām vidiskās pārvaldības sistēmām, kuru pamatā ir starptautiski standarti (piem., ISO 14001). Tomēr publiskās pārvaldes iestādes var novērtēt EMAS īpašo uzticamību un drošumu, vairāk punktus piešķirot EMAS reģistrētām organizācijām, nevis organizācijām ar citām vidiskās pārvaldības sistēmām, kas nedod tādas pašas garantijas.

⁽²²⁾ Informāciju par ES zaļā publiskā iepirkuma kritērijiem un pilnīgu produktu sarakstu sk. http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

⁽²³⁾ Lai neierobežotu piedāvājumu skaitu, tehniskajās specifikācijās var atsaukties uz konkrētās produktu vai pakalpojumu grupas ES ekomarkējuma kritērijiem; verifikācijai var prasīt derīgu ES ekomarkējuma licenci. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīvas 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.) 44. panta 2. punktu līgumslēdzējām iestādēm jāpieņem arī citi atbilstīgi pierādījumi.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i118) Konkursi, kuros iekļauti vidiskie kritēriji, attiecībā pret konkursu kopskaitu, sadalījumā pa produktu kategorijām (%)	b40) Attiecībā uz produktiem, par kuriem pieejami ES ZPI kritēriji (piem., biroju papīrs, tīrīšanas līdzekļi, mēbeles), 100 % konkursu ir iekļauti vidiskie kritēriji, kas prasa nodrošināt vismaz tādu līmeni, kādu nosaka ES ZPI kritēriji.

3.12. Vidiskās pārvaldības paraugprakses, kas attiecas uz vidisko izglītību un informācijas izplatīšanu

Šī iedaļa ir paredzēta publiskās pārvaldes iestādēm, kas atbild par iedzīvotāju izglītošanu par vidiskuma jautājumiem un vidiskās informācijas sniegšanu uzņēmumiem.

3.12.1. Iedzīvotāju un uzņēmumu vidiskā izglītošana un informēšana

VPPP ir iedzīvotājiem un uzņēmumiem nodrošināt vidisko izglītību un informāciju nolūkā:

- veicināt sabiedrības izpratni par vides problēmām,
- sniedzot praktiskus padomus, iedzīvotājus un uzņēmumus informēt, kādus vides aizsardzības un resursu efektīvas izmantošanas pasākumus tie var veikt ikdienā,
- mainīt dažādu sabiedrības grupu uzvedības modeļus,
- iedzīvotājus iedvesmot iepazīt un novērtēt vietējo vidi un pietuvināties dabai,
- veicināt izpratni par urbāno teritoriju un apkārtējo rurālo un dabas teritoriju savstarpējo vidisko atkarību.

Šos mērķus var sasniegt, sabiedrībai vai konkrētām iedzīvotāju, uzņēmumu vai speciālistu grupām organizējot izglītojošus seminārus, konferences vai darbseminārus par konkrētiem jautājumiem (piem., energoefektīvām ēkām). Turklāt vietējās publiskās pārvaldes iestādes var sniegt konkrētu informāciju par juridiskiem (un citiem) ar vidi saistītiem aspektiem un pieejamajiem stimuliem (piem., energoefektivitātes stimuliem). Visus pasākumus var organizēt, iesaistot iedzīvotājus, vietējās organizācijas un uzņēmumus, kas atbalsta iedzīvotāju vidisko izglītošanu un informēšanu, un sadarbojoties ar tiem.

Izmantojamība

Šī VPPP ir izmantojama visās publiskās pārvaldes iestādēs, kas nodarbojas ar sabiedrības informēšanu par vides jautājumiem.

Attiecīgie vidiskā veikuma rādītāji un izcilības kritēriji

Vidiskā veikuma rādītāji	Izcilības kritēriji
i119) Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vidiskās izglītības pasākumi	—
i120) Tas, vai kāds pašvaldības dienests vai aģentūra atbild par vidiskās informācijas sniegšanu uzņēmumiem (jā/nē)	

4. GALVENIE VIDISKĀ VEIKUMA RĀDĪTĀJI, KO IETEICAMS IZMANTOT KONKRĒTĀJĀ NOZARĒ

Šajā tabulā ir uzskaitīti **daži galvenie vidiskā veikuma rādītāji** publiskās pārvaldes sektoram. Tie ir visu 3. nodaļā minēto rādītāju apakškopā. Tabula ir iedalīta atbilstoši šā dokumenta struktūrai.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļa)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pa- raugprakse
VPPP ILGTSPĒJĪGIEM BIROJIEM							
1. Kopējais gada energopatēriņš	kWh/m ² gadā kWh/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gada energopatēriņš uz kopējo iekšējo grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu. Rādītāju var sīkāk iedalīt šādi: — telpas apsilde, — telpas dzesēšana, — apgaismojums, — citi mērķi.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.1.1.
2. Kopējās gada siltumnūcefekta gāzu emisijas	kg CO ₂ ekv./m ² gadā kg CO ₂ ekv./PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējās gada siltumnūcefekta gāzu emisijas no biroja ēku izmantošanas, dalītas ar kopējo iekšējo grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.1.1.
3. Kopējais gada ūdens patēriņš	m ³ /PSE gadā m ³ /m ² gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gada ūdens patēriņš biroju ēkās, dalīts ar kopējo iekšējo grīdas platību vai pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu, šādā sadalījumā (attiecīgā gadījumā): — ūdensvada ūdens patēriņš, — uzkrātā lietussūdens patēriņš, — reciklēto pelēko ūdeņu patēriņš.	Ēkas līmenis	Ūdens	Ūdens patēriņš biroju ēkās ir mazāks nekā 6,4 m ³ /PSE gadā.	VPPP Nr. 3.1.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pa- raugprakse
4. Gada kopējais biroja atkritumu daudzums	kg/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Gada kopējais biroja ēku atkritumu daudzums, dalīts ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Atkritumi	Kopējais biroja ēku atkritumu daudzums ir mazāks nekā 200 kg/PSE gadā.	VPPP Nr. 3.1.3.
5. Gada kopējais reciklēto biroja atkritumu daudzums	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Visu biroja atkritumu daļa, ko savāc šķīroti reciklēšanai, masas procentos	Ēkas līmenis	Atkritumi	Nekādi biroju ēku atkritumi netiek nosūtīti uz atkritumu poligonu.	VPPP Nr. 3.1.3.
6. Dienā izmantotais biroja papīra daudzums uz pilnslodzes ekvivalenta vienību	Papīra lokšņu skaits uz pilnslodzes ekvivalenta vienību dienā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Kopējais gadā izmantoto biroja papīra lokšņu skaits, dalīts ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu un darbdienu skaitu	Organizācijas līmenis	Materiālefektivitāte (materiālu izmantošanas efektivitāte)	Biroja papīra patēriņš ir mazāks par 15 A4 loksnēm uz pilnslodzes ekvivalenta vienību vienā darbdienu.	VPPP Nr. 3.1.4.
7. Sertificēti videi draudzīgā biroja papīra īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Sertificēti videi draudzīgā biroja papīra daļa (paku skaits) attiecībā pret visu iegādāto biroja papīru (paku skaits)	Organizācijas līmenis	Energoefektivitāte Materiālefektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Izmantotais biroja papīrs ir 100 % reciklēts vai sertificēts ar ISO 1 tipa ekomarkējumu (piem., ES ekomarkējumu).	VPPP Nr. 3.1.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā viedokļa pārvaldības pārprakse
8. Ilgtspējīgas svārstīgas popularizēšanas instrumentu ieviešana	jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Tā kā ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas rošina mainīt ieradumus, darbinieki aktīvi iesaistās ilgtspējīgā svārstīgas popularizēšanas instrumentu ieviešanā.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Ir ieviesti un tiek popularizēti instrumenti, kas darbinieku vidū popularizē ilgtspējīgu svārstīgas popularizēšanas instrumentu ieviešanu.	VPPP Nr. 3.1.5.
9. Oglekļa budžeta ieviešana darba braucieniem	jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Ir noteikts kopējais darba braucienu oglekļa budžets konkrētam periodam. Par katru braucienu no atlikušā oglekļa budžeta tiek atskaitītas ekvivalentas oglekļa emisijas.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Vision darba braucieniem tiek pieņemts oglekļa budžets.	VPPP Nr. 3.1.5.
10. Videokonferenču iespējas pieejamība un tās izmantošanas uzraudzība	jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder biroji vai kas tos pārvalda	Organizācijā tiek popularizēta video-konferenču iespēja, un tiek uzraudzīts tās izmantošanas stundu skaits. Video-konferenču iespēju var izmantot visi darbinieki.	Organizācijas līmenis	Emisijas	Vision darbiniekiem ir pieejama videokonferenču iespēja, un tās izmantošana tiek uzraudzīta un veicināta.	VPPP Nr. 3.1.5.
11. Pārīkšas atkritumi	g/malīte	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēdnīcas un kafetīnas vai kas tās pārvalda	Pārīkšas atkritumu daudzums uz vienu malīti ēdnīcās un kafetīnās	Organizācijas līmenis	Atkritumi	—	VPPP Nr. 3.1.6.

VPPT ILGTSPĒJĪGAI ENERĢIJAS RAŽOŠANAI UN KLIMATA PĀRMAIŅU MAZINĀŠANAI

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
12. Oglekļa emisijas pašvaldības teritorijā	kg CO ₂ ekv./iedz.	Visas pašvaldības	Pašvaldības gada kopējās oglekļa emisijas (tonnās CO ₂ ekv.) (no mājokļiem, rūpniecības, lauksaimniecības, tirdzniecības/pakalpojumiem, piem., būvniecības, utt.), dalītas ar teritorijas iedzīvotāju skaitu	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	—	VPPT Nr. 3.2.1., 3.2.2.
13. Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāna esība	Jā/nē	Visas pašvaldības	Pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti ilgtermiņa un īstermiņa mērķrādītāji un pasākumi, balstīts uz teritorijas energopatēriņa un emisiju pārskatu.	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	Tiek īstenots pašvaldības enerģētikas un klimata rīcības plāns, kurā ietverti arī mērķrādītāji un pasākumi un kurš balstīts uz energopatēriņa un emisiju pārskatu.	VPPT Nr. 3.2.2.
14. Stratēģijas, kā pielāgoties klimata pārmaiņām, pieņemšana	Jā/nē	Visas pašvaldības	Holistiska stratēģija, kā pielāgoties klimata pārmaiņām pašvaldības teritorijā; tās izstrādē var izmantot citas vietējas un reģionālas pielāgošanās stratēģijas.	Pārvaldībā teritorija	—	Tiek īstenota holistiska stratēģija, kā pašvaldības teritorijā pielāgoties klimata pārmaiņām.	VPPT Nr. 3.2.3.
15. Ielu apgaismojumam patērētā enerģija	kWh/iedz. gadā MWh/km gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kas tieši vai netieši pārvalda ielu apgaismojumu	Ielu apgaismojumam gada laikā patērētā enerģija uz iedzīvotāju vai apgaismo to ielu kilometru	Pārvaldībā teritorija	Energoefektivitāte	Ielu apgaismojumam uz kilometru patērē mazāk nekā 6 MWh/km gadā.	VPPT Nr. 3.2.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldes pārvaldības prakse
16. Publiskā sektora ēku kopējais gada energopatēriņš	kWh/m ² gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Attiecīgās publiskā sektora ēkas kopējais gada energopatēriņš (kurā ieskaita telpas apsildi, telpas dzesēšanu un elektroenerģijas patēriņu), izteikts kā enerģijas galapatēriņš, dalīts ar ēkas grīdas platību	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	Jaunbūves tiek projektētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā 60 kWh/m ² gadā. Esošas ēkas tiek renovētas tā, ka kopējais primārās enerģijas patēriņš (visām vajadzībām) ir mazāks nekā 100 kWh/m ² gadā.	VPPP Nr. 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7., 3.2.8.
17. Darbinieku apmācība energoefektivitātes jautājumos	h/PSE gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Tas, cik stundas gadā darbinieki tiek apmācīti, kā uzlabot ēku energoefektivitāti. Gada kopējo apmācības stundu skaitu daļa ar pilnslodzes ekvivalenta darbinieku skaitu.	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte	—	VPPP Nr. 3.2.8.
18. Centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes CO ₂ emisijas	t CO ₂ ekv. kg CO ₂ ekv./m ²	Visas pašvaldības	Siltumapgādes un aukstumapgādes sistēmas emisijas, izteiktas kā CO ₂ ekv., pirms un pēc centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes tīkla ieviešanas, kopā vai uz apgādāto ēku grīdas platības vienību.	Centralizētās siltumapgādes/aukstumapgādes tīkls	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.9.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldes pārvalde
19. Patērētās enerģijas procentuālā daļa, kas iegūta no atjaunojamiem energoresursiem	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kam pieder ēkas vai kas tās pārvalda	Lokālī/tuvumā saražotā atjaunojamo energoresursu enerģija (elektroenerģija un siltumenerģija atsevišķi), dalīta ar publiskā sektora ēku vai sociālo mājokļu energopatēriņu (elektroenerģijas un siltumenerģijas patēriņu atsevišķi)	Ēkas līmenis	Energoefektivitāte Emisijas	100 % publiskā sektora ēkās izmantotās elektroenerģijas ir lokāli saražota no atjaunojamiem energoresursiem. 100 % publiskā sektora ēkas vai sociālo mājokļu ēkas pieprasījuma pēc karstā ūdens apmierina ar siltumenerģiju, kas lokāli saražota no atjaunojamiem energoresursiem.	VPPP Nr. 3.2.10.
20. Ieviesta vietējā plānošanas sistēma, kas nosaka augstākus energostandartus un atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas prasības	Jā/nē	Pārvaldības, kas nosaka vietējos būvnormatīvus un/vai izsniedz būvatļaujas	Vietējā plānošanas sistēma ietver noteikumu, ka attiecīgajā teritorijā jaunbūvētajām un renovētajām ēkām jāatbilst priekšzīmīgiem energostandartiem un obligātajam atjaunojamo energoresursu enerģijas ražošanas minimumam	Pārvaldībā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.11.
21. Informācijas sniegšana un konsultēšana	Jā/nē	Publiskās pārvaldes iestādes, kas iedzīvotāju un uzņēmumu vidū popularizē energoefektivitāti un atjaunojamus energoresursus	Publiskās pārvaldes iestāde iedzīvotājus un uzņēmumus informē un konsultē par energoefektivitāti un atjaunojamiem energoresursiem un par tiem konsultē, lai palīdzētu samazināt energopatēriņu.	Pārvaldībā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	—	VPPP Nr. 3.2.13.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā virsdiskās pārvaldības pārvaldības prakse
22. Termogrāfiski apsekojā teritorijas daļa	%	Visas pašvaldības	Pašvaldības urbānās teritorijas platība, kas termogrāfiski apsekota, dalīta ar pašvaldības urbānās teritorijas kopējo platību	Pārvaldīrā teritorija	Energoefektivitāte Emisijas	Par 100 % pašvaldības apbūvētās teritorijas ir pieejami neseni (< 5 gadus veci) augstas izšķirtspējas (< 50 cm) termogrāfiskie dati.	VPPP Nr. 3.2.14.

MOBILITĀTES VPPP

23. Katrā veidā veikto gājēju/braucēju īpatnsvars	%	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Ar katra veida transportu (piem., automobili, autobusu, divriteni) veikto braucēju skaitu konkrētajā teritorijā, dalīts ar braucēju kopskaitu	Pārvaldīrā teritorija	Emisijas	Pilsētas pārvietošanās modālajā sadalījumā riteņbraukšanas daļa ir vismaz 20 % VAI riteņbraukšanas daļa šajā sadalījumā pēdējo piecu gadu laikā palielinājusies vismaz par 50 %.	VPPP Nr. 3.3.1., 3.3.2., 3.3.6., 3.3.7., 3.3.8.
24. Pilsētai ir īpaša kājāmiešanas/riteņbraukšanas rīcībpolitika	Jā/nē	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Pilsētai ir īpaša rīcībpolitika, kas pieņemta politiskā līmenī un veicina kājāmiešanu/riteņbraukšanu, turklāt ir noteikti kājāmiešanas/riteņbraukšanas infrastruktūras uzlabošanas un investīciju mērķi	Pārvaldīrā teritorija	Emisijas	Vismaz 10 % pilsētas transporta infrastruktūrā un tās uzturēšanā ieguldīto līdzekļu tiek ieguldīti riteņbraukšanas infrastruktūrā.	VPPP Nr. 3.3.2.
25. Riteņbraukšanas infrastruktūras kopējais garums	km velojoslas km/autoceļi km	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Riteņbraukšanas infrastruktūras (velojoslu) garumu var izteikt absolūtos skaitļos (km) vai dalīt ar visu autoceļu tīklu garumu.	Pārvaldīrā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
26. Automobiļu koplietoāju skaits	Lietotāju skaits uz 10 000 iedzīvotāju Lietotāju skaits uz koplietojamo trans- portlīdzekļu skaitu	Par mobilitāti atbildī- gās publiskās pārval- des iestādes	Automobiļu koplietoāju daudzumu var aprēķināt, — automobiļu koplietoāju kopskaitu dalot ar iedzīvotāju skaitu un iz- nākumu reizinot ar 10 000, — automobiļu koplietoāju kopskaitu dalot ar koplietojamo transportli- dzekļu skaitu.	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.3.
27. Pieejamie ko- plietojamie au- tomobiļi	Iedzīvotāju skaits/ko- plietojamo automo- biļu skaits	Par mobilitāti atbildī- gās publiskās pārval- des iestādes	Pašvaldības teritorijas iedzīvotāju skaitu dala ar koplietojamo automobiļu parkā pieejamo automobiļu skaitu.	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	Uz 2 500 iedzīvotājiem pieejams vismaz viens koplietojams automobiļis.	VPPP Nr. 3.3.3.
28. Aizstāto privā- to automobiļu skaits	Aizstāto privāto au- tomobiļu skaits/ko- plietojamo automo- biļu skaits	Par mobilitāti atbildī- gās publiskās pārval- des iestādes	To privāto automobiļu skaits, ko aiz- stājusi automobiļu koplietošanas shēma (jo īpašniekiem tie vairs nav vajadzīgi), dalīts ar koplietojamo automobiļu parka automobiļu kopskaitu	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	Kars automobiļu koplietošanas operatora transportlīdzekļu parka transportlīdzeklis aizstāj vismaz 8 privātos automobiļus.	VPPP Nr. 3.3.3.
29. Ar integrēto biļeti apmaksā- to braucienu īpatsvars (%)	%	Par sabiedrisko transportu atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	To sabiedriskā transporta braucienu skaits, kuros izmantoti vairāki trans- porta veidi un par kuriem samaksāts ar integrēto biļeti, dalīts ar to sabiedriskā transporta braucienu kopskaitu, kuros izmantoti vairāki transporta veidi	Pārvaldībā teritorija	Emisijas	Ar integrēto biļeti tiek apmaksāti vismaz 75 % braucienus.	VPPP Nr. 3.3.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vadības pasākuma prakse
30. Elektrotransportlīdzekļu daļa	%	Visas pašvaldības	Uz autocelšiem sastopamo elektrotransportlīdzekļu skaits (pa tiptiem, piem., elektromobiļi, elektrodivriteņi), dalīts ar visu attiecīgā tipa transportlīdzekļu skaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.5.
31. Uzlādes punktu skaits	Uzlādes punktu skaits uz iedzīvotāju	Visas pašvaldības	Publiski pieejamo elektrotransportlīdzekļu uzlādes punktu kopskaits, dalīts ar attiecīgās teritorijas iedzīvotāju skaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	—	VPPP Nr. 3.3.5.
32. Gaisa piesārtājo koncentrācijas samazinājums	%	Visas pašvaldības	Konkrētās pilsētas vietās (piem., skolu tuvumā, parkos, dzīvojamajos rajonos) regulāri tiek mērīta gaisa piesārtājo (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija. Gaisa piesārtājo koncentrācijas samazinājumu aprēķina, no katra gaisa piesārtājo sākotnējās koncentrācijas (pirms sastrēgummaksas ieviešanas) atņemot šā gaisa piesārtājo galīgo koncentrāciju (pēc sastrēgummaksas ieviešanas) un iznākumu dalot ar gaisa piesārtājo sākotnējo koncentrāciju.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Saldzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas gaisa piesārtājo (PM ₁₀ , amonjaka un slāpekļa oksīdu) koncentrācija sastrēgummaksas zonā (vidēji) sarukusi par 10 %.	VPPP Nr. 3.3.7.
33. Apmērs, par kādu samazinājusies transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai	%	Visas pašvaldības	To privāto transportlīdzekļu skaits, kas iebrauc sastrēgummaksas zonā, dalīts ar to privāto transportlīdzekļu skaitu, kas tajā pašā zonā iebrauca pirms sastrēgummaksas ieviešanas	Sastrēgummaksas zona	Emisijas	Saldzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas no maksas neatbrīvoto transportlīdzekļu piekļuve sastrēgummaksas zonai sarukusi par 20 %.	VPPP Nr. 3.3.7.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vides pārvaldības pasākuma prakse
34. Sabiedrisko transportlīdzekļu ātruma un punktualitātes pieaugums	%	Visas pašvaldības	Sabiedrisko transportlīdzekļu vidējais ātrums pēc sastrēgummaksas ieviešanas, dalīts ar sabiedrisko transportlīdzekļu vidējo ātrumu pirms sastrēgummaksas ieviešanas. Tāpat var salīdzināt sabiedrisko transportlīdzekļu punktualitāti pirms sastrēgummaksas ieviešanas un pēc tās.	Sastrēgummaksas zona	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms sastrēgummaksas ieviešanas sabiedrisko transportlīdzekļu ātrums un punktualitāte sastrēgummaksas zonā palielinājusies par 5 %.	VPPP Nr. 3.3.7.
35. Darbalaikā pieejamo autostāvvietu īpatnsvs	%	Visas pašvaldības	Vidējais darbalaikā pieejamo autostāvvietu skaits, dalīts ar autostāvvietu kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	90 % darbalaikā autostāvvietas ielās ir par 80–90 % aizņemtas.	VPPP Nr. 3.3.8.
36. Autostāvvietu prasību minimums	Jā/nē	Visas pašvaldības	Publiskās pārvaldes iestādē var ierobežot bezmaksas autostāvvietas (autostāvvietas ielās un pazemes garāžās) jaunbūvēs, un tai var būt oficiāla rīcīpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.	Pārvaldītā teritorija	Emisijas Bioloģiskā daudzveidība	Pilsēta jaunbūvēm nenosaka nekādu autostāvvietu prasību minimumu (attiecībā uz autostāvvietām ielās un pazemes garāžām), un tai ir oficiāla rīcīpolitika, kas paredz pakāpeniski atcelt visas iepriekšējās autostāvvietu prasības, kas piemērojamas esošām būvēm.	VPPP Nr. 3.3.8.
37. Piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas	kg CO ₂ ekv. gadā kg CO ₂ ekv. mēnesī	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Kopējās piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā konkrētā laikposmā (piem., gadā, mēnesī)	Loģistikas pakalpojumu centra apkalpotais apgabals	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes transportlīdzekļu CO ₂ emisijas apkalpotajā apgabalā sarukušas par 40 %.	VPPP Nr. 3.3.9.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vides pārvaldības pārvaldības prakse
38. Piegādes braucieni skaits apkalpotajā apgabalā (dienā)	Piegāžu skaits dienā	Par mobilitāti atbildīgās publiskās pārvaldes iestādes	Piegādes transportlīdzekļu piegādes braucieni skaits loģistikas pakalpojumu centra apkalpotajā apgabalā dienā	Loģistikas pakalpojumu centra apkalpotais apgabals	Emisijas	Salīdzinājumā ar situāciju pirms loģistikas pakalpojumu centra izveides piegādes braucieni skaits apkalpotajā apgabalā (dienā) ir sarucis par 75 %.	VPPP Nr. 3.3.9.

ZEMES IZMANTOŠANAS VPPP

39. Jaunapbūvēto zonu procentuālā daļa	%	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Jaunapbūvēto zonu platība (m ²), kurā ieskaita visu necaurlaidīgo apbūves platību (ēkas, ceļi, visa platība, ko neklāj veģetācija vai ūdens), dalīta ar apbūves platību aplūkotā perioda (piem., 1, 5, 10 gadu) sākumā	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.1.
40. Tiek popularizēti urbānās siltumsalas efekta mazināšanas pasākumi	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Pārvaldītājā teritorijā gan attiecībā uz privātā, gan publiskā sektora ēkām un teritorijām tiek popularizēti urbānās siltumsalas efekta mazināšanas pasākumi (piem., zaļās zonas, zaļie jumti vai atstarojoši materiāli)	Pārvaldītā teritorija	Emisijas Energoefektivitāte Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.2.
41. Prasība ierīkot mazietekmējošu drenāžu	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes izmantošanas plānošanu	Ir prasība jaunbūvēs un esošu apbūves platību ieviejamās pārībūvēs ierīkot mazietekmējošu drenāžu.	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzveidība	—	VPPP Nr. 3.4.3.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
ZAĻO URBĀNO ZONU VPPP							
42. Dabisku un da- ļēji dabisku te- ritoriju daļa	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par zaļajām urbāna- jām zonām	Dabisko un daļēji dabisko teritoriju platība (km ²), dalīta ar urbānās teritori- jas kopējo platību	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzvei- dība	—	VPPP Nr. 3.5.1.
43. Zaļo un zilo urbāno zonu īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par zaļajām urbāna- jām zonām	(Urbānās teritorijas) zaļo un zilo urbāno zonu platība (km ²), dalīta ar urbānās teritorijas kopējo platību	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzvei- dība	—	VPPP Nr. 3.5.2.
44. Zaļo jumtu īpatsvars	%	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes iz- mantošanas plānoša- nu	Ar zaļajiem jumtiem aprīkoto ēku skaits, dalīts ar ēku kopskaitu pašvaldības teritorijā	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzvei- dība	—	VPPP Nr. 3.5.3.
45. Plāns, kā atjaunot novārtā at- stāts zaļās zonas un peri- fērijas	Jā/nē	Visas pašvaldības, kas atbild par zemes iz- mantošanas plānoša- nu	Publiskās pārvaldes iestādei ir plāns, kā atjaunot un vides pārvaldīt urbānā teritorijā esošās novārtā atstātās zaļās zonas un perifērijas.	Pārvaldītā teritorija	Bioloģiskā daudzvei- dība	—	VPPP Nr. 3.5.4.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības prakse
VIETĒJĀS GAIŠA KVALITĀTES VPPP							
46. Gaisa piesāņotāju koncentrācija	µg/m ³	Visas publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par gaisa kvalitātes pārvaldību	Konkrētās urbānās teritorijas vietās (piem., skolu tuvumā, parkos, dzīvojamajos rajonos) ņemto paraugu gaisa piesārņotāju (PM ₁₀ , PM _{2.5} , NO ₂) līmenis (gada vidējā vērtība)	Pārvaldītā teritorija	Emisijas	Attiecībā ne uz vienu šajā VPPP norādīto rādītāju nav pārsniegti Pasaules Veselības organizācijas izdotajās gaisa kvalitātes vadlīnijās noteiktie līmeņi.	3.6.1.
TROKŠŅA PIESĀRŅOJUMA VPPP							
47. Trokšņa līmeņa mērījumu daļa, kas pārsniedz vietējās robežvērtības	%	Par trokšņa piesārņojuma apkarošanu atbildības publiskās pārvaldes iestādes	To trokšņa līmeņa mērījumu skaits, kas pārsniedz vietējās robežvērtības, dalīts ar trokšņa līmeņa mērījumu kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	—	—	VPPP Nr. 3.7.1.
ŪDENSAPGĀDES VPPP							
48. Ūdens skaitītāju izplatība	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	To patērētāju skaits, kam ir atsevišķs skaitītājs (atsevišķam lietošanai), dalīts ar patērētāju kopskaitu	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Ūdens skaitītāji ir vismaz 99 % mājāsaimniecību vai galalietotāju.	VPPP Nr. 3.9.1.
49. Ūdens viedskaitītāju īpatnsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	To patērētāju skaits, kam ir ūdens viedskaitītājs, dalīts ar to patērētāju kopskaitu, kam ir ūdens skaitītājs	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Ūdensnabadzīgos apvidos (kur vismaz dažos gada laikos trūkst ūdens) mājāsaimniecību/galalietotāju ūdens skaitītāji ir viedskaitītāji. Visas jaunbūves ir aprīkotas ar ūdens skaitītājiem (un ūdensnabadzīgos apvidos ar viedskaitītājiem).	VPPP Nr. 3.9.1.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā valdības pārvaldības pārvaldības prakse
50. Ūdens infrastruktūras noplūžu indekss (INI)	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par apgādi ar dzertamo ūdeni	INI ir pašreizējie faktiskie gada zudumi, dalīti ar neizbēgamajiem faktiskajiem gada zudumiem.	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	Infrastrukturā noplūžu indekss ir mazāks par 1,5.	VPPP Nr. 3.9.2.

NOTEKŪDEŅU APSAIMNIEKOŠANAS VPPP

51. Ūdens piesārņotāju atdalīšanas efektivitāte	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Katra ūdens piesārņotāja (KSP, BSP, amonjaks, kopējais slāpeklis un kopējais fosfors) atdalīšanas efektivitāti aprēķina, no piesārņotāja sākotnējās koncentrācijas atņemot tā galīgo koncentrāciju un iznākumu dalot ar piesārņotāja sākotnējo koncentrāciju.	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Panākta šāda atdalīšanas efektivitāte: vismaz 98 % BSP, vismaz 90 % KSP, vismaz 90 % amonjaka, vismaz 80 % kopējo organisko slāpekļa savienojumu un vismaz 90 % kopējā fosfora.	VPPP Nr. 3.10.1.
52. Notekūdeņu attīrīšanai patērētā elektroenerģija	kWh/c. e. gadā	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Gada kopējais notekūdeņu attīrīšanai patērētais elektroenerģijas daudzums, dalīts ar cilvēka ekvivalentu skaitu, kam paredzēta/ko apkalpo notekūdeņu attīrīšanas stacija	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Notekūdeņu attīrīšanas stacijas elektroenerģijas patēriņš ir: — lielām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e.): mazāks par 18 kWh/c. e. gadā, — mazām komunālo notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (kuru jauda nesasniedz 10 000 c. e.): mazāks par 25 kWh/c. e. gadā.	VPPP Nr. 3.10.1.
53. Mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu apsaimniekošanu	Atdalīšanas efektivitāti aprēķina, no mikropiesārņotāju sākotnējās koncentrācijas atņemot galīgo koncentrāciju un iznākumu dalot ar sākotnējo koncentrāciju.	Notekūdeņu attīrīšanas stacija	Ūdens	Vidējā mikropiesārņotāju atdalīšanas efektivitāte pārsniedz 80 %.	VPPP Nr. 3.10.2.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vi- diskās pār- valdības pār- raugprakse
54. Atkritumu daļa, kam tiek veikta terciārā mikropiesāmo-tāju atdalīšana	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Gada notekūdeņu daudzums, kam tiek veikta terciārā apstrāde mikropiesāmo-tāju atdalīšanai, dalīts ar gada kopējo notekūdeņu daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	Mikropiesāmo-tāji tiek atdalīti no vismaz 90 % gada notekūdeņu.	VPPP Nr. 3.10.2.
55. Pasaražotā elektroenerģijas un siltumenerģijas daļa note-kūdeņu attīrīša-nas stacijā	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Enerģija (no biogāzes saražota elektro-enerģija un siltumenerģija), kas lokāli saražota dūņu anaerobajā noārdīšanās un izmantota notekūdeņu attīrīšanas stacijā, dalīta ar notekūdeņu attīrīšanas stacijā izmantotās enerģijas kopējo daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	No biogāzes pasaražotā elektroenerģija un siltumenerģija nodrošina 100 % no enerģijas, kas vajadzīga komunālo notekūdeņu attīrīšanas stacijām, kuru jauda pārsniedz 10 000 c. e. un kurās dūņas netiek lokāli termiski žāvētas, un 50 %, ja dūņas tiek lokāli termiski žāvētas.	VPPP Nr. 3.10.3.
56. Notekūdeņu dūņu daļa, ko monoīncinerē	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Notekūdeņu attīrīšanas stacijā attīrīto notekūdeņu dūņu daudzums, ko mo-noīncinerē, dalīts ar tur attīrīto notekū-deņu dūņu kopējo daudzumu	Notekūdeņu attīrīša-nas stacija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.4.
57. Pārgūtā ūdens īpatsvars	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par notekūdeņu ap-saimniekošanu	Notekūdeņu attīrīšanā pārgūtā ūdens daudzums, dalīts ar kopējo attīrīto notekūdeņu daudzumu	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.5.

Rādītājs	Mērvienība	Galvenā mērķgrupa	Īss apraksts	Ieteicamais minimālais monitoringa līmenis	Saistītais pamatrādītājs saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1221/2009 IV pielikumu (C sadaļas 2. iedaļā)	Izcilības kritērijs	Attiecīgā vīdskās pārvaldības pārprakse
58. Lietusūdens daļa, kas aiztūcētā un uzstūcētā urbānā teritorijā	%	Publiskās pārvaldes iestādes, kas atbild par urbāno drenāžu un zemes izmantošanas plānošanu	Lietusūdens daļa, kas pēc aplēsēm gada laikā tiek aiztūcētā un uzstūcētā zemē lokāli, attiecībā pret kopējo lietusūdens daudzumu, kas pēc aplēsēm pielīst pašvaldības urbānā teritorijā	Pārvaldītā teritorija	Ūdens	—	VPPP Nr. 3.10.7.

ZALĀ PUBLISKĀ IEPIRKUMA VPPP

59. Konkursi ar vīdskājām kritērijiem, īpat-svars	%	Visas publiskās pārvaldes iestādes	Konkursi, kuros iekļauti vīdskājie kritēriji, attiecībā pret konkursu kopskaitu, sadalījumā pa produktu kategorijām (%)	Organizācijas līmenis	Energoefektivitāte Materiāleffektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	Attiecībā uz produktiem, par kuriem pieejami ES ZPI kritēriji (piem., biroju papīrs, tīrīšanas līdzekļi, mēbeles), 100 % konkursu ir iekļauti vīdskājie kritēriji, kas prasa nodrošināt vismaz tādu līmeni, kādu nosaka ES ZPI kritēriji.	VPPP Nr. 3.11.1.
---	---	------------------------------------	---	-----------------------	--	---	------------------

VIDISKĀS PĀRVALDĪBAS PĀRPRAKSES, KAS ATTIECAS UZ VIDISKO IZGLĪTĪBU UN INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANU

60. Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vīdskās izglītības pasākumi	%	Publiskās pārvaldes iestādes	Iedzīvotāju daļa, ko tieši vai netieši sasniedz vīdskās izglītības pasākumi	Pārvaldītā teritorija	Energoefektivitāte Materiāleffektivitāte Ūdens Atkritumi Bioloģiskā daudzveidība Emisijas	—	VPPP Nr. 3.12.1.
---	---	------------------------------	---	-----------------------	--	---	------------------